

- Araştırma Makalesi -

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN
TASFİYESİNDE ANONİM VE LİMİTED ŞİRKET PAYLARIYLA
İLGİLİ İKİ ÖNEMLİ SORUN: SERMAYE ARTIRIMI VE
PAYLARIN DEĞERLEME ANI***

*(TWO IMPORTANT ISSUES RELATED TO JOINT STOCK AND LIMITED
COMPANY SHARES AT THE LIQUIDATION OF THE REGIME OF
PARTICIPATION IN ACQUIRED PROPERTY: CAPITAL INCREASE AND THE
MOMENT OF VALUATION OF SHARES)*

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Ali Haydar YILDIRIM
Arş. Gör. Dr./Res. Asst. Dr. Ferhat KAYIŞ*****

ÖZ

Mal rejimleri hukukunun önemli sorunlarından biri şirket paylarının mal rejimine konu olmasıdır. Sorun hem medeni hukuku hem de ticaret hukukunu ilgilendirmektedir. Bu çalışmada ilk olarak anonim ve limited şirketlerde sermaye artırımı sonucunda ortaya çıkan payların edinilmiş mal sayılıp sayılmayacağı incelenmiştir. Bu noktada, hem iç kaynaklardan hem de dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımına temas edilmiştir. Sermaye artırımı bakımından vardığımız sonuç, kök pay kişisel pay niteliğindeyse, yeni paylar da kişisel mal sayılır. Özellikle dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımında finansmanın edinilmiş mallardan yapılmasının bir önemi bulunmamaktadır. Bununla birlikte edinilmiş mallardan sermaye artırımı için yapılan katkı nedeniyle TMK

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 13.11.2019 tarihinde Yayınevimize ulaşmış olup, 07.12.2019 tarihinde birinci hakem; 14.12.2019 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

** Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD Öğretim Üyesi, alihaydaryildirim35@hotmail.com, Orcid ID: orcid.org/0000-0003-1620-6890.

*** Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Ticaret Hukuku ABD Öğretim Elemanı, ferhatkayis@anadolu.edu.tr, Orcid ID: orcid.org/0000-0002-9970-6075.

Bu makaleye atıf için; YILDIRIM, Ali Haydar, KAYIŞ, Ferhat , “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Anonim ve Limited Şirket Paylarıyla İlgili İki Önemli Sorun: Sermaye Artırımı ve Payların Değerleme Anı” Banka ve Finans Hukuku Dergisi, Cilt No.: 8, Sayı No.: 32, 2019, Prof. Dr. Ali Necip Ortan’a Armağan, s. 1693-1742.

(Türk Medeni Kanunu) 230 kapsamında denkleştirme alacağı doğacaktır. Bu çalışmada ikinci olarak, payların değerlendirme anı incelenmiştir. TMK 235 gereğince, şirket paylarının değerlemesinde tasfiye tarihinin esas alınması gerekir. Bu noktada Yargıtay ve bazı yazarlardan farklı bir esas kabul ettiğimizi belirtmek isteriz. Bu çalışmamızda, hem Türk hem de yabancı doktrinindeki görüşlerden faydalanılmıştır. Bunun yanı sıra, inceleme konumuzla ilgili Yargıtay kararlarına da temas edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edinilmiş Mal, Gratis paylar, Payların değerlendirilmesi, Yeni pay alma hakkı, Sermaye şirketleri

ABSTRACT

One of the major problems of the law on property regimes is that company shares are subject to the property regime. This problem concerns both civil and commercial law. This paper first examines whether the shares arising as a result of capital increase in joint stock and limited companies can be considered as acquired property. In this respect, capital increase from both internal and external sources is examined. If the result of the capital increase is the personal share, the new shares are also considered as personal property. Particularly in the context of capital increase from external sources, it is not important to finance such increase from acquired property. However, due to the contribution made for the capital increase from acquired properties, equalization claim will arise under TMK (Turkish Civil Code) Art.230. This paper secondly examines the moment of valuation of the shares. Pursuant to TMK Art.235, the liquidation date should be taken as the basis for the valuation of company shares. In this respect, we would like to state that we suggest a different basis from the Court of Cassation and some scholars. In this study, opinions expressed in both Turkish and foreign doctrines have been examined. In addition, the decisions of the Court of Cassation regarding the subject of study have also been touched upon.

GİRİŞ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, 1 Ocak 2002 yürürlük tarihli Türk Medeni Kanunu'nun kabulü ile hayatımıza girmiş yasal mal rejimi-

midir¹. TMK'nun yürürlüğünden itibaren kural olarak evlilik birliği ile kendiliğinden ortaya çıkan edinilmiş mallara katılma rejimi, günümüzde salt aile hukuku meselesi olmaktan çıkmıştır. Zira örneğin rejime tabi olan malların mülkiyetinin hangi tarafa ait olduğu ve yönetimi bağlamında eşya hukuku kuralları; eşlerden birinin ölmesi halinde miras hukuku; katılma alacağı, denkleştirme veya değer artış payı alacağı gibi borç-alacak ilişkileri yönünden borçlar hukuku kuralları devreye girmektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin diğer alanlarla kesişim noktalarından birini de, eşlerden birine ait olan ortaklık payı dolayısıyla ortaklıklar hukuku oluşturmaktadır. Gerçekten de evlilik birliğinin sona ermesiyle tasfiye aşamasına geçilen edinilmiş mallara katılma rejiminde, ortaklık payının nasıl bir değerlendirmeye tabi tutulacağı önem arz etmektedir. Söz konusu ortaklık payı, evlilik birliğinden önce edinilebileceği gibi evlilik birliği içinde yani edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde de edinilmiş olabilir. Her iki olasılıkta da bu ortaklık payına ilişkin gerek katılma alacağı gerekse denkleştirme veya değer artış payı ortaya çıkabilir.

Ticari hayatın vazgeçilmez unsurlarından işletme ve şirketler, ekonomik yaşamın dinamizmi içinde sürekli değişim halindedir. Nitekim işletme ve şirketlerin büyük çoğunluğu, faaliyete başlama anı ile faaliyetin devamı süresince pek çok yapısal ve mali değişime uğrar. Bu açıdan işletme ve şirketlere, ticari hayatın canlı birer organizması demek yanlış olmaz. Sermaye şirketlerinin sermayesi ise, ortaklığın malvarlığındaki artma ve eksilmeden etkilenmeyen ve ortaklık² esas sözleşmesinde gösterilen sabit bir değeri ifade etmektedir³. Bu değer ile ortaklığın malvarlığı değeri, çoğunlukla sadece kuruluşta eşdeğer durumdadır. Hatta ortaklığa sermaye olarak taahhüt edilen malvarlığı unsurlarına yanlış değer biçilmesi olasılığında kuruluş aşamasında dahi esas sermaye ile şirket

¹ Nitekim TMK 202/1 uyarınca eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Keza eşler mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirtilen sınırlı sayıdaki seçimli mal rejimlerinden birini (mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı) seçebilirler.

² TTK 1531'de belirtildiği üzere, şirket ve ortaklık aynı anlama gelmekte olup, çalışmamızda her iki kavram da kullanılmıştır.

³ Bu hususta bkz. Şener, Oruç Hami (2019). Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 4. Bası, Ankara, s. 296.

malvarlığı arasında bir fark ortaya çıkabilir⁴. Ortaklık faaliyetlerine başladıktan sonra, şirketin esas sermayesi sabit kalırken, malvarlığı kar ve zarara göre değişmeye başlar. Bu durum, ortaklık payının esas sözleşmede gösterilen itibari değeri ile gerçek değeri arasında farklılık ortaya çıkarır.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde, eşlerden birine ait olan ortaklık payının tasfiyede dikkate alınıp alınmayacağı ve gerçek değerinin hangi ana göre hesaplanacağı önemli bir meseledir. Özellikle kişisel mal niteliğindeki ortaklık payı çerçevesinde, iç ve dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımında, bedelsiz veya yeni pay alma hakkının kullanılması halinde, ortaklık payındaki artışın, katılma alacağının hesabında nasıl dikkate alınacağı üzerinde durulması gereken hususlardır.

Bu çalışmada esas itibariyle anonim ve limited şirketlerde sermaye artırımının edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde ortaya çıkardığı sorunlarla edinilmiş mal niteliğindeki şirket paylarının tasfiyesinde hangi anın dikkate alınacağına temas edilmiştir⁵. Bununla birlikte çalışmanın kapsamını çok genişleteceğinden, şirket paylarının değerlemesinde hangi değerlendirme esaslarının uygulanacağına değinilmeyecektir. Zira şirket paylarının değerlemesine ilişkin çok sayıda değerlendirme metodu mevcut olduğu gibi, şirketin halka açık ve kapalı olmasına bağlı olarak da farklı kriterler gündeme gelecektir.

I. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ AÇISINDAN ORTAKLIK PAYI

Sermaye şirketlerinde ortaklık payı diğer bir ifadeyle esas sermaye payı, bir yandan ortaklık sıfatının ve dolayısıyla ortaklık ilişkisinden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin esasını teşkil ederken diğer taraftan ortağın esas sermaye üzerindeki oransal hakkını gösterir.

Sermaye ortaklıklarında esas sermaye payı, önceki TTK'dan kalma alışkanlık nedeniyle limited ortaklıklarda "ortaklık payı" kavramı ile anonim ortaklıklarda ise sadece "pay" terimi ile de ifade edilmektedir. Bu açıdan her ne kadar Türk Ticaret Kanunu'nda "esas sermaye payı"

⁴ Esas sermaye ile malvarlığı arasındaki ilişki yönünden bkz. Arslanlı, Halil (1960). *Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler*, 3. Bası, İstanbul, s. 92.

⁵ Belirtmek gerekir ki, bu çalışmamızda TTK 463 vd. maddelerinde düzenlenen ve farklı esaslara tabi olan şartlı sermaye artırımına ilişkin sorunlara temas edilmeyecektir.

terimi benimsenmiş ise de, ortaklık payı ile pay terimleri de aynı anlamda kullanılmaktadır⁶.

Edinilmiş mallara katılma rejimi ise, eşlerin evlilik birliği içinde karşılık sonucu elde ettiği malvarlığı değerleri üzerinde birlikte emeklerinin bulunduğu varsayımından hareketle kabul edilmiş bir sistemdir⁷. Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin malvarlığı değerleri ya edinilmiş mal ya da kişisel mal kategorisinde yer alır (TMK 218/1). Edinilmiş mal, kanun veya sözleşmeyle kişisel mal kabul edilmiş malvarlığı unsurları dışında kalan ve her eşin mal rejimi süresince karşılık vererek edindiği malvarlığı değerleridir (TMK 219/1). Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin edinilmiş malları paylaşımına tabi iken, kişisel malları paylaşım dışında tutulmuştur. Edinilmiş malların paylaşımı ise, eşlerden her birinin diğerinin edinilmiş malvarlığının artık değerinin kural olarak % 50'si üzerinde bir alacak hakkı talep etme yetkisi şeklinde öngörülmüştür. Dolayısıyla eşlerden biri diğerinin edinilmiş malları üzerinde doğrudan bir ayni hak (mülkiyet hakkı gibi) veya sınırlı ayni hak (intifa, sükna ya da irtifak hakkı gibi) talebinde bulunamaz⁸.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi açısından izlenecek sıra önem arz etmektedir. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi normal koşullarda her eşin malvarlığı yönünden çift taraflı bir tasfiyeyi gerektirir⁹. Çünkü evlilik birliğinde eşlerden her birinin diğerinin malvarlığı değerleri üzerinde edinilmiş mal dolayısıyla katılma alacağı veya yaptığı katkıya göre de değer artış payı alacağı ortaya çıkabilir.

⁶ Söz konusu kavramlar bakımından bkz. Karayalçın, Yaşar (1973). Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara, s. 356 dn. 39.

⁷ Doktrinde bu sistemin “emek karşılığı edinme ölçütü” esası üzerine kurulduğu hususunda bkz. Acar, Faruk (2016). Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, 5. Baskı, Ankara, s. 206. Bu sistem, özellikle çalışmayıp evlilik birliğine salt emeğiyle katkı sunan ve bu yüzden kendi üzerinde herhangi bir malvarlığı bulunmayan eş yönünden, emeğinin boşa gitmemesini sağlamakta ve adeta bir nevi fedakârlığın denkleştirilmesi durumu ortaya çıkarmaktadır.

⁸ Bu hususta bkz. Acabey, Mehmet Beşir (2007). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları – İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, DEÜHFD, Cilt: 9, s. 492.

⁹ Ancak uygulamada daha çok katılma veya değer artış payı alacağı talep eden eş yönünden tek taraflı bir tasfiye yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu yönde bkz. Şıpka, Şükran (2013). Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, Tıpkı 3. Basım, İstanbul, s. 166.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi bakımından öncelikle evlilik birliğinin malvarlığı, mülkiyet esasına göre dikey bir ayrıma tabi tutulmalıdır. Başka bir ifadeyle her eş, zilyetliği kendisinde bulunan; ancak diğer eşe ait olan malvarlığı değerlerini iade etmelidir¹⁰. Buradaki amaç, hangi malvarlığı unsurların hangi eşe ait olduğunun tespit edilmesidir¹¹. Nitekim Türk Medeni Kanunu'nun 226. maddesinin birinci fıkrasında her eşin diğer eşte bulunan mallarını geri alacağı açıkça belirtilmiştir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde mülkiyet esasına göre malların hangi eşe ait olduğunun tespitinden sonra, TMK 219 vd. hükümlerine göre eşlerin mallarından hangisinin edinilmiş hangisinin kişisel mal olduğu belirlenecektir. Buna evlilik birliği içindeki malvarlığı değerlerinin mülkiyet esasına göre değil de, türüne göre (edinilmiş mal-kişisel mal) bir ayrıma tabi tutulması sebebiyle yatay ayırım denilebilir. Nitekim malvarlığının türüne göre yapılan ayırmada, malvarlığı unsurları bir eşten diğerine geçmemekte, sadece her bir eşin malları türlerine göre ikiye ayrılmaktadır. Dolayısıyla eşlerin kendi mülkiyetindeki malvarlığı değerleri ya edinilmiş mal kategorisinde kabul edilip paylaşım esas alınacak ya da kişisel mal niteliğinde kabul edilip paylaşım dışında tutulacaktır.

Ortaklık payı, edinilmiş mallara katılma rejiminden önce mevcut olabileceği gibi, (örneğin evlilik öncesi bir şirket ortağı olmak gibi), evlilik birliği içinde yani, edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu bir zaman diliminde de ortaya çıkabilir. Bu çerçevede ortaklık payının edinilmiş mal mı yoksa kişisel mal mı olduğunun tayininde, ne zaman edinildiği ve hangi mal grubunun karşılığı olarak edinildiği önem

¹⁰ İade gerçekleşmezse zilyetliğin iadesi davası açılacağı yönünde bkz. Özdamar, Demet/Kayış, Ferhat/Yağcıoğlu, Burcu/Akgün, Aliye (2019). Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi, 5. Baskı, Ankara, s. 86-87; Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper (2018). Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 13. Bası, İstanbul, s. 220, Nr. 1132.

¹¹ Eğer paylı mülkiyete tabi bir mal mevcutsa TMK 226/2 gereği, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yaralanabileceği gibi (ortaklığın giderilmesi davası gibi), daha üstün bir yararı bulunduğunu ispat ederek ve diğer eşe düşen payı ödeyerek o malın bölünmeden kendisine verilmesini talep edebilir. Bu düzenlemede, görüldüğü üzere yasal alım hakkı niteliğinde aynı bir talep hakkı mevcuttur. Hakkın hukuki niteliği ve kullanım koşulları için bkz. Şıpka, s. 176-177; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 220-221.

taşımaktadır. Örneğin evlilik birliği içinde edinilmiş olsa bile, ortaklık payı eşin kişisel mallarının karşılığı olarak edinilmişse, ikame ilkesi gereği kişisel malların yerine geçen değer olarak kişisel mal olarak kabul edilecektir¹². Bu açıdan ortaklık payı, evlilik birliğinden önce edinilmişse, kural olarak kişisel mal statüsündedir; ancak evlilik birliği içinde edinilmişse, hangi malvarlığı grubunun karşılığı olarak edinildiği ortaklık payının statüsünü tayin etmekte belirleyici bir rol oynayacaktır.

Yukarıda da açıkladığımız üzere sermaye şirketlerinde sermaye, paylara bölünmüş olup, her ortağın birden fazla pay edinebilmesi mümkündür. Bu açıdan eşlerden birinin birden fazla ortaklık payına sahip olduğu durumlarda, her bir pay bakımından edinilmiş mal niteliği ayrı ayrı değerlendirilecektir. Örneğin 200.000 TL esas sermayesi bulunan bir anonim ortaklıkta itibari değeri 1000 TL olan 200 pay çıkarıldığını ve ortaklardan birinin % 30 paya sahip olduğunu varsayalım. Bu % 30'luk pay sahipliği, 200 payda 60 paya tekabül eder. Bunlardan 55 tanesinin edinilmiş mallardan, 5 tanesinin ise kişisel mallardan karşılandığı durumda, % 30'luk ortaklık payının tamamının edinilmiş mal statüsünde olduğu ileri sürülemez. Çünkü her bir pay, ortaklık sıfatı oluşturabilecek birbirinden bağımsız bir değeri ifade etmektedir¹³. Bu esas, hem anonim hem de limited ortaklık bakımından geçerlidir. Dolayısıyla söz konusu paylardan 55 tanesi edinilmiş mallar içinde, 5 tanesi ise kişisel mal statüsünde kabul edilecektir.

Ortaklık payının edinilmiş mal kategorisinde olması, mal rejiminin tasfiyesi bakımından bir sorun yaratmaz. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde, söz konusu esas sermaye payının gerçek değerinin yarısı üzerinde diğer eş lehine katılma alacağı doğmaktadır. Edinilmiş mal niteliğindeki ortaklık payı bakımından ortaya çıkabilecek başlıca sorun, eklenecek değerler hususunda söz konusu olabilir. Nitekim ortaklık payının sırf mal rejiminin tasfiyesi dışında tutulması amacıyla bazen gerçek değerinin çok altında itibari değerine veya daha farklı

¹² İkame ilkesi, edinilen bir malın kaynağı hangi mal grubundan karşılanmışsa, söz konusu malın da o mal grubu içinde sayılmasını ifade eden bir ilkedir. Bu ilkenin kaynağını, TMK 219/2-b.5 ve 220/1-b.4 düzenlemeleri oluşturmaktadır. İkame ilkesi bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Zeytin, Zafer (2017). Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 3. Bası Ankara 2017, s. 146 vd; Özdamar/Kayış/Burcuoğlu/Akgün, s. 43-46.

¹³ Benzer şekilde bkz. Soykan, İsmail Cem (2019). Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı, İstanbul, s. 11.

bir değere elden çıkarılması muhtemeldir. TMK 229 uyarınca mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devirler, edinilmiş mallara değer olarak eklenmektedir.

Ancak kişisel mal niteliğindeki ortaklık payı bakımından, kar payı kişisel malların geliri olarak edinilmiş mal niteliğinde kabul edildiği için, özellikle sermaye artırımlarında yeni edinilen payların niteliği ve paylaşımında nasıl değerlendirilmesi gerektiği çözülmesi gereken önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

II. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE ESAS SERMAYE İLE ORTAKLIK MALVARLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yukarıda da çok kısa olarak temas edildiği üzere, çözülmesi gereken sorunlardan biri sermaye artırımı sonucu ortaya çıkan bedelsiz payların veya yeni payların edinilmiş mal sayılıp sayılmayacağıdır. Bu sorunun çözümü için şirketin malvarlığıyla sermayesi kavramlarının açıklanması gerekir.

A. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE SERMAYE KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

Sermaye şirketlerinin ortak özelliği, kural olarak alacaklılara karşı ortakların herhangi bir sorumluluğunun bulunmamasıdır¹⁴. Sermaye şirketlerinde ortakların sorumluluğu, taahhüt ettikleri sermayenin ödemiş kısmıyla sınırlı olarak sadece ortaklığa karşıdır (anonim şirketler için bkz. TTK 329/2; limited şirketler için bkz. TTK 573/2). Bu açıdan ortaklık borçlarından dolayı alacaklıların yönelebileceği tek şey, kural olarak sadece ortaklık malvarlığıdır¹⁵. Bu yüzden kanun koyucu tarafın-

¹⁴ Bu kuralın en önemli istisnasını limited şirket ortağının kamu borçlarından dolayı sorumluluğunu öngören AATUHK m. 35 oluşturmaktadır. Söz konusu düzenlemeye göre, limited şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağından sermaye hisseleri oranında sorumlu olurlar. Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için bkz. Şener, Oruç Hami (2017). Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Ankara, s. 866 vd.; Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin (2017). Ortaklıklar Hukuku II, 13. Bası, İstanbul (Çamoğlu), C. II, s. 466, No. 1709; s. 240 vd.

¹⁵ Bu yönde bkz. Moroğlu, Erdoğan (2015). Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 3. Bası, İstanbul, s. 1; Pulaşlı, Hasan (2017). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Baskı, Ankara, s. 305, Nr. 24; Şener, Ortaklıklar, s. 297.

dan sermaye şirketlerine ilişkin kurallarda sermayenin korunması ilkesi hâkim kılınmıştır¹⁶.

Sermaye ortaklıklarında kural olarak esas sermaye sistemi geçerlidir¹⁷. Esas sermaye, ortaklık konusunun gerçekleştirilmesi için, ortakların ortaklığa getirmeyi taahhüt ettikleri malvarlığı toplamının ortaklık sözleşmesinde gösterilen parasal değeridir¹⁸. Örneğin bir anonim ortaklığa sermaye olarak 100.000 TL değerinde bir ev, 50.000 TL değerinde bir araba ve 30.000 TL değerinde nakit para getirilmesi taahhüt edilmişse, esas sermaye 180.000 TL olarak esas sözleşmeye yazılacaktır. Bu bakımdan esas sermaye, ortaklık esas sözleşmesinde gösterilen sabit bir rakamdan ibarettir¹⁹. Bu değer esas sermaye sistemini kabul etmiş anonim ortaklıklarda 50.000 TL'den, kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş anonim ortaklıklarda 100.000 TL'den, limited ortaklıklarda ise 10.000 TL'den aşağı olamaz (anonim ortaklıklar için bkz. TTK 332/1; limited ortaklıklar için bkz. TTK 580/1). Ortaklığın kar ve zarar etmesinden bağımsız olarak, esas sermaye miktarı ortaklık esas sözleşmesiyle değiştirilmediği sürece sabit kalır²⁰.

Anonim şirket bakımından esas sermaye itibari değeri en az bir kuruluş olan paylara bölünmüşken (TTK 476/1); limited şirketlerde esas

¹⁶ Sermayenin korunması ilkesine örnek düzenlemeler bakımından bkz. 1) TTK 332'ye göre anonim ortaklıklarda ortaklık esas sermayesinin 50.000 TL'den aşağı olamayacağı düzenlemesi; 2) TTK 342 gereği üzerinde haciz, tedbir veya sınırlı ayni hak olan şeyler ile hizmet edimleri, ticari itibar ve kişisel emeklerin sermaye olarak getirilmeyeceği hükmü; 3) TTK 480/3 uyarınca ortakların sermaye olarak ortaklığa getirdikleri şeyleri geri isteyemeyeceği hükmü (sermayenin ortaklara iadesi yasağı) 4) TTK 391/1-b ve TTK 447/1-c hükümleri gereği sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen yönetim kurulu ve genel kurul kararlarının batıl sayılacağı düzenlemesi. Bu örnekler daha da çoğaltılabilir. Bu hususta bkz. Şener, Ortaklıklar, s. 315-316.

¹⁷ Bkz. Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 341; Soykan, s. 8. Bu kuralın en önemli istisnasını kayıtlı sermaye sistemi oluşturmaktadır. Kayıtlı sermaye, esas sözleşmede yönetim kurulu tarafından sermaye artırımı yetkisinin kullanılabilmesi için üst sınırı gösteren soyut bir rakamı ifade eder. Bu bakımdan kayıtlı sermaye, sadece sermaye artırımını açısından gösterilen bir üst sınır olup, ödenmiş veya ödeneceği taahhüt edilmiş bir sermaye değildir. Kayıtlı sermaye sisteminde başlangıç sermayesi bulunur ve bunun miktarı 100.000 TL'den aşağı olamaz.

¹⁸ Esas sermayenin özellikleri hakkında bkz. Şener, Ortaklıklar, s. 296; Soykan, s. 9 vd.

¹⁹ Bu bağlamda bkz. Sevi, Ali Murat (2013). Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı, Ankara, s. 40; Arslanlı, s. 93; Moroğlu, s. 1; Soykan, s. 9.

²⁰ Bu hususta bkz. Karayalçın, Şirketler Hukuku, s. 341.

sermaye paylarının itibari değeri kural olarak en az 25 TL olmak zorundadır (TTK 583/1). Gerek anonim gerekse limited şirketlerde esas sermayenin bölüdüğü payların itibari değeri birbirine eşit olmak zorunda değildir. Örneğin bir anonim ortaklıkta 100.000 TL esas sermaye, itibari değeri 3000 TL olan 10 adet A türü; itibari değeri 2000 TL olan 20 adet B türü ve itibari değeri 1000 TL olan 30 adet C türü paya bölünebilir. Anonim ve limited şirketlerde bir ortak birden fazla paya sahip olabilir (anonim ortaklıklar açısından bkz. TTK 338; limited ortaklıklar açısından bkz. TTK 583/3)²¹. Ayrıca anonim ve limited ortaklıkta, ortakların sahip olduğu sermaye payı aynı zamanda ortaklık sıfatının temelini oluşturur. Dolayısıyla ne anonim ne de limited ortaklıkta pay sahibi olmadan ortak olmak mümkündür²². Yani sermaye ortaklıklarında ortaklık sıfatını belirten pay sahipliği, ortaklık payıyla (esas sermaye payıyla) ortaya çıkar²³.

B. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE MALVARLIĞI KAVRAMI VE SERMAYEYLE İLİŞKİSİ

Sermaye ortaklıklarında malvarlığı denildiği zaman, hak, alacak ve borçlarla birlikte ortaklığa ait bütün malvarlığı değerleri akla gelir. Yani borçlar da dâhil olmak üzere ortaklığa ait olup parayla ölçülebilen tüm değerler ortaklık malvarlığını oluşturur²⁴. Ortaklık malvarlığının aktif ve pasif olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Malvarlığının aktif kısmında ortaklığa ait taşınır ve taşınmaz malvarlığı unsurları ile hak ve alacaklar yer alırken; pasif kısmında ise öz kaynaklar ile yabancı kaynaklar bulunur. Malvarlığının pasif kısmında yer alan öz kaynaklar, sermaye ile

²¹ Limited ortaklıkta eski TTK döneminde payların bütünlüğü ilkesi geçerli olduğundan bir ortağın birden fazla paya sahip olabilmesi mümkün değildi. Bu yönde bkz. Karayalçın, *Şirketler Hukuku*, s. 356. Ancak yeni TTK ile payların bütünlüğü ilkesinden vazgeçilmiş ve bir ortağın birden fazla paya sahip olabileceği açıkça öngörülmüştür. Bu hususta bkz. Şener, Oruç Hami, *Limited*, s. 13.

²² Arslanlı, s. 20; Karayalçın, *Şirketler Hukuku*, s. 356; Şener, *Ortaklıklar*, s. 296 ve s. 671.

²³ Bkz. Soykan, s. 11.

²⁴ Benzer yönde açıklamalar için bkz. Ansay, Tuğrul (1982). *Anonim Şirketler Hukuku*, 6. Bası, Ankara, s. 36; Bahtiyar, Mehmet (2019). *Ortaklıklar Hukuku*, 13. Bası, İstanbul, s. 112; Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan (2013). *Şirketler Hukuku*, 9. Baskı, Bursa, s. 198; Sevi, s. 41.

yedek akçeler toplamından oluşur²⁵. Yabancı kaynaklar ise, şirketin kısa ve uzun vadeli borçlarının bulunduğu kalemi ifade eder.

Görüldüğü üzere sermaye ortaklıklarında şirket malvarlığı ile esas sermayesi birbirinden farklı şeyleri ifade etmektedir²⁶. Bu bağlamda esas sermaye, şirket malvarlığının sadece pasifinin bir kısmını oluşturan ve sabit kalan bir değerdir²⁷. Yukarıda da ifade edildiği üzere, sermaye ortaklıklarında malvarlığı ile esas sermaye, genellikle sadece ortaklığın kuruluş anında birbirine eşittir²⁸. Hatta bazen ortaklığa getirilen para dışındaki aynı değerlerin gerçek değerinden yüksek veya düşük gösterildiği durumlarda kuruluş aşamasında dahi ortaklık malvarlığı ile esas sermaye birbirinden farklı olabilir²⁹. Yine primli pay çıkarılması halinde, şirket malvarlığının kuruluş anında şirket sermayesinden daha yüksek olması mümkündür³⁰.

Sonradan ortaklığın faaliyetine başlamasıyla birlikte malvarlığında değişiklikler meydana gelir³¹. Bu anlamda sermayeden farklı olarak malvarlığı dinamik bir yapıdadır³². Yukarıda da ifade edildiği üzere, sermaye ortaklıklarında malvarlığındaki değişim, ortaklık payının (esas sermaye payı) itibari değeri yani esas sözleşmede gösterilen değeri ile gerçek değeri arasında fark ortaya çıkarır³³. Esas sermayeyle şirket mal-

²⁵ Bu hususlarda bkz. Türk, Ahmet (2002). “Anonim Ortaklıkta Gizli Yedek Akçeler”, DEÜHFD, C. 4, S. 4, s. 173; Handschin, Lukas (2016). Zürcher Kommentar, Allgemeine Bestimmungen, Art. 620-659b OR -Die Aktiengesellschaft-, 2. Auf, (Jung), Art. 620, Nr. 294.

²⁶ Bu hususta bkz. Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Watter, Rolf (2016). Basler Kommentar Obligationenrecht II (Art. 530-964 OR), 5. Auf, (Baudenbacher), Art. 620 OR, Nr. 12; von Steiger, Fritz (1970). Das Recht der Aktiengesellschaft in der Schweiz, 4. Auf, Zürich, s. 16; Bilgili/Demirkapı, s. 198-199; Ansay, s. 36.

²⁷ Bu hususta bkz. Kırca, İsmail/Şehirli Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar (2013). Anonim Şirketler Hukuku, C. 1 -Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu-, Ankara, (Kırca (Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat), s. 309.

²⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, s. 305, No. 24; Bahtiyar, s. 112; Ansay, s. 36; Sevi, s. 42.

²⁹ Esas sermayenin şirketin malvarlığının gerçek durumunu göstermediği hususunda bkz. Kırca (Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat), s. 310; ZK/Jung, Art. 620, Nr. 300.

³⁰ Şirket malvarlığıyla şirket sermayesinin kuruluş anından itibaren birbirinden farklı olabileceğine ilişkin çeşitli varyasyonlar için bkz. Kayar, İsmail (1997). Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, Konya, s. 12; von Steiger, s. 16.

³¹ Bu hususta bkz. von Steiger, s. 16; Pulaşlı, s. 305, No. 24; Bahtiyar, s. 112; Ansay, s. 36.

³² Bu hususta bkz. Sevi, s. 42.

³³ Doktrinde de haklı olarak ifade edildiği üzere, pay senetlerinin gerçek değerine sadece malvarlığı değerleri etki etmez. Şirketin piyasa durumu, yönetiliş şekli, şirketin

varlığı arasında zaman içinde farklılığın ortaya çıkması aslında istenen bir durumdur. Çünkü esas sermaye, şirketin bilançosunda pasifte bir kalem olarak bulunur ve aktifte bunun karşılığını oluşturan değerler şirketin en zor dönemlerinde tasarruf edeceği değerlerdir. Şirketin kar dağıtması veya tasfiye halinde ortakların koyduklarından fazlasını alabilmeleri şirket malvarlığının sermayeden fazla olmasını gerektirir³⁴.

III. SERMAYE ARTIRIMI DURUMUNDA YENİ EDİNİLEN PAYLARIN MAL REJİMİNİN TASFİYESİ BAKIMINDAN DURUMU

A. ÖN AÇIKLAMALAR

Sermaye şirketlerinde esas sözleşmede gösterilen ve sabit bir rakamı ifade eden esas sermaye, ortaklığın malvarlığının artmasından veya azalmasından doğrudan etkilenmez. Şüphesiz ortaklık malvarlığının artması veya azalmasıyla, esas sermayenin itibari değeri ile gerçek değeri arasında fark ortaya çıkabilir; ancak bu, ortaklık esas sözleşmesinde gösterilen esas sermayenin değiştirildiği anlamına gelmez. Çünkü daha önce de ifade ettiğimiz üzere, sermaye şirketlerinde esas sermaye ile ortaklık malvarlığı birbiriyle bağlantılı ancak birbirinden farklı kavramları ifade etmektedir.

Esas sermaye sisteminde sermaye artırımı kavramı, ortaklık esas sözleşmesinde gösterilen sabit bir değeri ifade eden esas sermaye miktarının yükseltilmesi anlamına gelir³⁵. Bu yönüyle sermaye artırımı, esas sözleşme değişikliğinin özel bir görünüm şeklinden ibarettir³⁶. Fakat sermaye ortaklıklarında esas sermayenin önemi ve sermayenin korunması ilkesi dolayısıyla, kanun koyucu sermaye artırımını esas sözleşme değişikliklerinden ayrı tutmuş ve bunlar hakkında, özellikle anonim şirketler bağlamında özel ve ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir (bkz. TTK 456 vd.)³⁷. Kayıtlı sermaye sistemindeyse, yönetim kurulu esas sözleşmede belirlenen üst limite kadar genel kurul kararı olmadan sermaye

kazanç ihtimalleri ve dağıtılan kar payları da bu değere etki edebilir (Bahtiyar, s. 112-113; Arslanlı, s. 32).

³⁴ Bu hususta bkz. Kayar, s. 12.

³⁵ Bu doğrultuda bkz. Moroğlu, s. 1; Şener, Ortaklıklar, s. 567 vd.

³⁶ Bu açıdan bkz. Şener, Ortaklıklar, s. 567; Bahtiyar, s. 349.

³⁷ Sermaye artırımının diğer esas sözleşme değişikliklerinden ayrı düzenlenmesinin nedenleri hakkında bkz. Moroğlu, s. 2-3.

artırımı yapabilmektedir. Bu sistemin tipik özelliği, esas sermaye sisteminden farklı olarak artırım için esas sözleşmenin değiştirilmesine gerek olmamasıdır (bkz. TTK 460).

Sermaye artırımı pek çok nedene dayanabilir. Bunların en başında ortaklığın paraya ihtiyaç duyması ve kredibilitesinin arttırılması gelmektedir³⁸. Sermaye artırımı, bir taraftan ortaklık malvarlığının arttırılan esas sermaye kadar ortaklara iadesi mümkün olmayan bağlı malvarlığı oluşturması bakımından teminat işlevi görürken³⁹; diğer taraftan özellikle dış kaynaklardan yapılmışsa, aynı zamanda ortaklığın malvarlığının da artmasına olanak sağlar⁴⁰.

Sermaye artırımı, çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Ancak sermaye ortaklıklarında sermaye artırımının dış kaynaklardan ve iç kaynaklardan olmak üzere iki temel yöntemi bulunmaktadır⁴¹. Bunun dışında TTK 463 vd. hükümleri çerçevesinde sermayenin şartlı olarak artırımı özel olarak düzenlenmiştir. Sermaye artırımı, esas sermayenin artmasına paralel olarak, genellikle ortaklıkta yeni payların ortaya çıkmasını sağlar⁴². Sermaye artırımı nedeniyle oluşan yeni paylar, sermaye artırımının türüne göre, ortaklara bedelsiz pay alma hakkı veya yeni pay alma hakkı bahşeder. Ancak sermaye artırımının, mutlaka yeni paylar meydana getirmesi zorunlu değildir; bazen mevcut payların itibari değerinin yükseltilmesi şeklinde de sermaye artırımına gidilebilir⁴³.

Edinilmiş mal niteliğindeki ortaklık payına ilişkin sermaye artırımında, payın mal rejiminin tasfiyesi bakımından herhangi bir sorun ortaya çıkmaz. Böyle bir durumda yeni edinilen paylar da edinilmiş mal niteliğinde olacağından tasfiyede dikkate alınacaktır⁴⁴. Payların edinilmiş mal olduğu durumlarda payın gerçek değerinin hangi ana göre ve ne

³⁸ Sermaye artırımının nedenleri hususunda bkz. Yıldız, Şükrü (1996). Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul 1996, s. 48 vd.; Şener, Ortaklıklar, s. 567-568; Ansay, s. 216; Pulaşlı, s. 543, No. 1 vd.

³⁹ İç kaynaklardan sermaye artırımında böyle bir durum söz konusudur (Bu hususta bkz. ZK/Cramer, Art. 652d, Nr. 2; Pulaşlı, s. 543, No. 5; Yıldız, s. 54-55).

⁴⁰ Bkz. Moroğlu, s. 2; Soykan, s. 12; Bahtiyar, s. 354.

⁴¹ Aynı şekilde bkz. Şener, Ortaklıklar, s. 567.

⁴² Bu yönde bkz. Soykan, s. 11.

⁴³ Bu açıdan bkz. Moroğlu, s. 8; Ansay, s. 216.

⁴⁴ Belirtmek gerekir ki, bu halde finansmanın edinilmiş mallardan değil de kişisel mallardan yapılması halinde, devreye TMK 227 çerçevesinde değer artış payı veya TMK 230 çerçevesinde denkleştirme alacağı girer.

şekilde belirleneceği dışında bir sorunla karşılaşmaz. Edinilmiş mal niteliğindeki ortaklık payına ilişkin katılma alacağının hangi an itibariyle ve nasıl hesaplanacağı üzerinde ayrıca duracağız.

Kişisel mal niteliğindeki ortaklık payı bakımından ise, sermaye artırımının iç kaynaklardan mı yoksa dış kaynaklardan mı yapıldığı ayrı ayrı ele alınmalıdır. Hatta iç kaynaklardan sermaye artırımında, sermaye artırımına kaynak teşkil eden malvarlığı değerlerinin türü dahi (yedek akçe, yeniden değerlendirme fonu gibi) önem taşımaktadır. Bu yüzden kişisel mal niteliğindeki ortaklık payı çerçevesinde iç ve dış kaynaklardan sermaye artırımlarında, yeni edinilen payların katılma alacağının hesaplanmasında dikkate alınıp alınmayacağını veya ne şekilde dikkate alınacağını tespit etmek çözümlenmesi gereken önemli bir sorundur.

B. İÇ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMI VE BELSİZ PAY ALMA HAKKI BAĞLAMINDA YENİ EDİNİLEN PAYLARIN KATILMA ALACAĞINA ETKİSİ

TTK 462/1 uyarınca, iç kaynaklardan sermaye artırımını, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısmı ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonların sermayeye dönüştürülmesi yoluyla ortaya çıkar. Bu açıdan iç kaynaklardan sermaye artırımının kaynağının yedek akçeler, safi kârlar ve fonlar olduğu söylenebilir.

Görüldüğü üzere iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımında ortaklık malvarlığında bir değişiklik olmaz; sadece malvarlığının içinde yer alan bazı değerler esas sermayeye dönüştürülür^{45,46}. Bu sayede ortaklığın malvarlığı ile esas sermayesi arasındaki fark aşağıya çekilir⁴⁷. Bu özelliği dolayısıyla iç kaynaklardan sermaye artırımını, doktrinde no-

⁴⁵ Moroğlu, s. 191; Bilgili/Demirkapı, s. 461; Bahtiyar, s. 358; von Steiger, s. 292.

⁴⁶ Belirtmek gerekir ki, sermayeyi aşan malvarlığının sermayeye eklenmesi şirketin malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini sınırlandırır (Bu hususta bkz. Bilgili/Demirkapı, s. 461).

⁴⁷ İç kaynaklardan sermaye artırımına gidilmesinin nedenleri hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yurtman Demir, Nevin (1997). Anonim Ortaklıklar ve Vergi Hukuku Yönünden İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İstanbul, s. 15 vd.

minal (itibari) sermaye artırımını; dış kaynaklardan sermaye artırımını ise efektif sermaye artırımını olarak anılmaktadır⁴⁸.

İç kaynaklardan sermaye artırımını sonucu ortaya çıkan yeni payları, pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz olarak iktisap eder (TTK 462/3)⁴⁹. Ortakların iç kaynaklardan sermaye artırımını sonucu edindiği paylara, doktrinde ödemesiz, bedelsiz ve gratis pay gibi çeşitli isimler verilmektedir⁵⁰. Ortağın bedelsiz pay alma hakkı, malvarlıksal nitelikte bir hak olup, kök hakkı niteliğindedir⁵¹.

İç kaynaklardan sermaye artırımının kaynağı, yeni edinilecek payların edinilmiş mallara katılma rejiminde statüsünü belirleme açısından önemlidir. Gerçekten de iç kaynaklardan sermaye artırımının hangi kaynaktan karşılandığı (yedek akçeler, kar payı veya fonlar) bedelsiz paylar üzerinde diğer eşin bir hak iddiasında bulunup bulunamayacağını tespit etmekte önem arz etmektedir. Bu noktada iç kaynaklardan sermaye artırımını diğer eşin edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi bağlamında kaynağına göre bir ayırım yapmak suretiyle değerlendirmek yerinde olacaktır.

1. Olasılık: Kaynağı Dağıılmamış Kar Payı ve Yedek Akçe Olan İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı

a. Ön Açıklamalar

Sermaye ortaklıklarında, şirketlerin kötü gün parası olarak adlandırabileceğimiz kanuni yedek akçeler bulunur (TTK 519; 610). Yedek akçelere ilişkin hükümler, ortaklıkların ticari hayatta karşılaşılabilecekleri tehlikelere karşı önlem alma amacıyla kabul edilmiş düzenlemelerdir⁵².

⁴⁸ Moroğlu, s. 191-192; Şener, Ortaklıklar, s. 567; Bahtiyar, s. 354 ve 358.

⁴⁹ Anonim şirketlerde, iç kaynaklardan sermaye artırımını ve buna bağlı olarak bedelsiz pay düzenlenmişken, limited şirketlerde bu hususa ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte, anonim şirkete ilişkin düzenlemenin limited şirketler bakımından en azından kıyasen uygulanması gerekir (Bu hususta bkz. Şener, Limited, s. 225).

⁵⁰ Bu yönde bkz. Moroğlu, s. 246; Yıldız, s. 200; Yurtman Demir, s. 133.

⁵¹ Bu hususta bkz. Yurtman Demir, s. 134.

⁵² Bkz. Tekinalp, (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu), C. 2, s. 313, No. 1492; Berzek, Ayşe Nur (1990). Anonim Ortaklıklarda İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İstanbul, s. 15; Civelek Acar, Esra (2019). Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Sermaye Ortaklıkları Payı, İstanbul, s. 142.

İç kaynaklardan sermaye artırımının kaynaklarından birini yedek akçeler oluşturmaktadır. TTK 462/1’de “esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısmının” sermayeye dönüştürülebileceği açıkça ifade edilmiştir.

Yedek akçeler, ortaklığın faaliyetleri sonucu elde ettiği safi kardan, pay sahiplerine ve ilgililere dağıtılmayarak, kanun, esas sözleşme ve genel kurul kararı uyarınca ortaklıkta alıkonulmuş sermayeyi aşan malvarlığı olarak tanımlanmaktadır⁵³. Kanun koyucu yedek akçeleri, ayrılması ve kullanılması ortaklığın inisiyatifine bırakılmamış olan kanuni yedek akçe (TTK 519) ile ayrılması ve kullanılmaları ortaklığın takdirine bırakılan iradi yedek akçe (TTK 521) olmak üzere iki temel haliyle düzenlemiştir.

TTK 519/1 uyarınca kanuni yedek akçe, yıllık karın %5’inin ödenmiş sermayenin %20’sine ulaşıncaya kadar şirket nezdinde malvarlığı olarak alıkonulmasıdır⁵⁴.

İradi yedek akçe ise, yedek akçeye yıllık karın %5’inden fazla bir tutarın ayrılması ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin %20’sini aşabilmesi yönünde esas sözleşmeye hüküm konulması durumunda söz konusu olur. Keza esas sözleşmede özgülenme amacıyla harcanma yolları ve şartları belirlenen başka yedek akçeler ayrılması da öngörülebilir (TTK 521/1)⁵⁵.

⁵³ Söz konusu tanım için bkz. Moroğlu, s. 213.

⁵⁴ Kanuni yedek akçe bakımından ödenmiş sermayenin %20’sine ulaşıldıktan sonra bazı özel durumların da genel kanuni yedek akçeye ekleneceği açıkça öngörülmüştür. Nitekim TTK 519/2 uyarınca kanuni yedek akçeye eklenecek hususlar;

a) Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış kısmı

b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşürülmesinden sonra kalan kısmı

c) Pay sahiplerine %5 oranında kar payı ödendikten sonra, kardan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın %10’u.

⁵⁵ Belirtelim ki, anonim şirkete ilişkin bu kurallar TTK 610 atfı gereğince limited şirketler bakımından da uygulama alanı bulur.

Görüldüğü üzere kanuni ve iradi yedek akçelerin esas itibariyle kaynağını ortaklara dağıtılmayan kar payları oluşturmaktadır⁵⁶. Edinilmiş mallara katılma rejiminde ortaklık payı kişisel mal niteliğinde olsa bile, kar payının kişisel malların geliri olarak edinilmiş mal niteliğinde olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır⁵⁷.

İç kaynaklardan sermaye artırımı, kanuni veya iradi yedek akçelerden temin edilebileceği gibi önceki hesap döneminden kalıp dağıtılmamış karlardan veya dağıtılmamış son yıl karından da karşılanabilir. İç kaynaklardan sermaye artırımına konu olan bu kar payları, kişisel malların geliri kapsamında edinilmiş mal niteliğinde kabul edilmektedir. Ancak sorun dağıtılmamış kar yerine ortaklara verilen bedelsiz payların edinilmiş mal olarak kabul edilip edilemeyeceğidir.

b. Doktrindeki Görüşler

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımı sonucu ortaya çıkan bedelsiz payların niteliği bakımından doktrindeki görüşlerin birbirine paralel olduğu görülmektedir.

Şıpka, sermaye artırımı konusunda oluşan bedelsiz payların yedek akçeler ile yeniden değerlendirme fonunun esas sermayeye dönüştürülmesi suretiyle oluştuğunu, esas itibariyle şirketin dağıtılmayan kar payının karşılığı olduğunu ve bu yüzden kişisel malın geliri olarak edinilmiş mal kabul edileceğini belirtmektedir. Keza yazara göre bu sonuca ulaşabilmek için kar payı ve yedek akçelerin edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu tarihte edinilmesi gerekir. Aksi takdirde kişisel mal olarak nitelendirilmelidir⁵⁸.

⁵⁶ Ancak yedek akçelerin kaynağı sadece kar payı değildir. Özellikle aktiflerdeki değer artışı nedeniyle kendiliğinden oluşan değerlerle agio ve ıskat kazançları da yedek akçelere kaynaklık eder. Bu açıdan karşı. Tekinalp (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu), C. 2, s. 313, No. 1490; Moroğlu, s. 222; Berzek, s. 16; Civelek Acar, s. 142.

⁵⁷ Bu hususta bkz. Çelebi, Ali Ergin (2017). “Şirketlerde Ortaklık Payı Kazanılmasının Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Malvarlığına Etkisi”, TBB Dergisi Kasım-Aralık (133), s. 436; Koç, Nevzat (2015). “Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Kişisel Malların Gelirleri (TMK m. 219/2, b. 4)”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2 (2), Güz, s. 162; Sarı, Suat (2007). Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul, s. 160; Acar, s. 217-218; Civelek Acar, s. 141.

⁵⁸ Bu görüş için bkz. Şıpka, s. 101-102. Ayrıca bkz. Şıpka, Şükran/Özdoğan, Ayça (2017). Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları, 2. Baskı, İstanbul, s. 157.

Kırca/Kırca, gratis paylar açısından TMK 219/1 ve 219/2 b.1 anlamında bir karşılığın varlığından söz etmenin olanaklı olduğu, şirket paylarının kişisel mal olduğu durumda dahi, bunların kişisel malın geliri olarak edinilmiş mal kabul edileceğini ifade etmektedirler⁵⁹.

Civelek Acar bedelsiz paylar bakımından yaptığı değerlendirmede, eğer iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının kaynağı dağıtılmamış kar ise, bu durumda bedelsiz payları, söz konusu karın mal rejiminin geçerli olduğu dönemde edinilmiş olması koşuluyla, edinilmiş mal olarak kabul etmektedir⁶⁰. Yazara göre sermaye artırımının kaynağı olan yedek akçeler, olağandışı kaynaklar olarak görülen agiolardan ve ıskat kazançlarından oluşuyorsa, agiolar pay sahiplerine dağıtılmayan kar oldukları için, ıskat kazançları ise karşılıksız kazanımlar arasında sayıldıkları için bedelsiz payların kişisel mal olarak kabul edilmesi gerekir⁶¹.

Sarı ise, iç kaynaklardan sermaye artırımının yeniden değerlendirme fonunun sermayeye eklenmesi suretiyle yapılması halinde, herhangi bir gelir söz konusu olmadığından kişisel mal niteliğindeki paya dayanılarak edinilen bedelsiz payların edinilmiş mal olarak kabul edilmeyeceği görüşündedir. Fakat yazara göre yedek akçelere dayanılarak yapılan sermaye artırımında dağıtılan bedelsiz payların karşılığını şirket karı oluşturmaktadır. Bu kar, yedek akçe haline getirilmeyip dağıtılsaydı, kişisel mal geliri olarak edinilmiş mal kabul edilecekti. Bu yüzden söz konusu kara dayanılarak dağıtılan bedelsiz payların da payın gelirin dayanması nedeniyle edinilmiş mal kabul edilmesi yerinde olacaktır⁶².

Acabey'e göreyse, sermaye artırımında kullanılan öz kaynağın kökeninde, ortaklara dağıtılmamış kar payları varsa veya bu nitelikte özkaynaklar ağırlıklı olarak sermaye artırımında kullanılmışsa şirket

⁵⁹ Bu hususta bkz. Kırca, İsmail/Kırca, Çiğdem (2008). "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Anonim ve Limited Şirketlerde Bağlamın Etkisizleşmesi", Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara, s. 551-552; ayrıca bkz. Yılmaz, Çiğdem Mine/Bozkurt Yaşar, Sevgi (2017). "Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlerde Bağlı Nama Yazılı Payların İktisabı", TBB Dergisi Kasım-Aralık (133), s. 462.

⁶⁰ Bkz. Civelek Acar, s. 180.

⁶¹ Bkz. Civelek Acar, s. 181-182.

⁶² Bu görüş için bkz. Sarı, s. 160-161, dn. 151. Belirtelim ki yazar aynı yerde, yeni payların çıkarılması yerine, mevcut payların itibari değerinin artırılması durumunda, itibari değerdeki artış çerçevesinde edinilmiş mallar lehine denkleştirme söz konusu olacağını belirtmektedir.

tarafından dağıtılan bedelsiz paylar eşin edinilmiş mal grubunda yer alır ve değer olarak paylaşımına tabi olur⁶³.

Zeytin'e göre de mevcut hisse senetleri sebebiyle elde edilmesi gereken kar payı, para yerine hisse senedi olarak ödenmişse bu tür hisse senetleri de kişisel malın geliri olup edinilmiş mal niteliğindedir⁶⁴.

Büberci Çifçi/İçöz Demirel de hâkim görüşün bir eşin şirketteki kişisel payının edinilmiş mallara katılma rejimi süresi içinde elde edilmiş dağıtılmamış karın iç kaynaklardan sermaye artırımında kullanılması durumunda, bedelsiz payların edinilmiş mal sayılacağını kabul ettiğini belirttikten sonra, TMK 219/2 b.4 çerçevesinde bu yaklaşıma kendilerinin de katıldıklarını ifade etmektedirler⁶⁵.

Kaynak İsviçre doktrininde birçok yazar, sermaye artırımını sonucunda ortaya çıkan bedelsiz payların edinilmiş mal sayılıp sayılmayacağı hususunun tartışmalı olduğunu ifade ettikten sonra, kendi görüşlerine ilişkin bir açıklama yapmayıp, sorunu ortada bırakmışlardır⁶⁶. **Hausherr/Reusser/Geiser**, dağıtılmayan karın bedelsiz pay olarak ortaklara dağıtılması durumunda, paydan elde edilen ve edinilmiş mal sayılan karın bariz bir farklılığından söz etmenin olanaklı olmadığını ifade etmektedirler⁶⁷. Buna karşılık, **Hausherr/Geiser/Aebi-Müller** ise, hâkim gö-

⁶³ Bu hususta bkz. Acabey, Mehmet Beşir (2009). "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Tartışmalı Bazı Konular Hakkında Düşünceler", İzBD, S.2. s. 182.

⁶⁴ Bu hususta bkz. Zeytin, s. 145, Nr. 311.

⁶⁵ Bu hususta bkz. Çifçi Büberci, Afet Gülen/İçöz Demirel, Derya (2019). Anonim ve Limited Şirketlerde -Pay, Kar Payı ve Yedek Akçelerin- Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Tasfiyesi, Ankara, s. 135.

⁶⁶ Bu hususta bkz. Schwenzler Ingeborg/Fankhauser, Roland (Hrsg) (2017). Scheidung, Band 1 ZGB, 3. Auf., (Steck/Fankhauser), Art. 197, Nr. 36; Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser Thomas (2014). Basler Kommentar-Zivilgesetzbuch I (Art. 1-456 ZGB), 5. Auf, Basel (Hausheer/Aebi-Müller), Art. 197 ZGB, Nr. 29; CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht- (Personen-und Familienrecht- Partnerschaftsgesetz) (2016). 3. Auf, (Jungo), Art. 197, Nr. 25. Gerçi, bu son yazar kişisel malları düzenleyen ZGB 198'e ilişkin açıklamalarında, bedelsiz payların edinilmiş mal sayılacağını beyan etmiştir (CHK/Jungo, Art. 198, Nr. 6).

⁶⁷ Hausheer, Heinz/Reusser, Ruth/Geiser Thomas (1992). Berner Kommentar, Art. 181-220 ZGB. Das Güterrecht der Ehegatten: Allgemeine Vorschriften und der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung. Band II: Das Familienrecht. 1. Abteilung: Das Eherecht. 3. Teilband: Das Güterrecht der Ehegatten. 1. Unterteilband: Allgemeine Vorschriften. Art. 181-195a ZGB - Der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung. Art 196-220 ZGB, Bern, (Hausherr/Reusser/Geiser), Art. 197, Nr. 96.

rüşün bedelsiz payların kişisel malın geliri olmayacağını ifade ettiğini belirtmektedirler⁶⁸. Bu hususa ilişkin kaynak İsviçre hukuku bakımından geniş açıklamalarda bulunan **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**'a göreyse, bedelsiz paylar karın bir türüdür. Bu nedenle bedelsiz dağıtılan paylar kar gibi değerlendirilmelidir. Kök paylar eşin kişisel malı olsa dahi, bedelsiz olarak verilen payların ZGB 197/Abs. 2-Ziff.4 gereğince edinilmiş mal kabul edilmesi gerekir⁶⁹. **Piotet**'e göre ise, kök pay edinilmiş mal ise, bedelsiz dağıtılan paylar da edinilmiş mal sayılır. Buna karşılık kök pay kişisel mal niteliğindeyse, karın edinilmiş mal rejiminin döneminde elde edilip edilmediğine göre ayırım yapmak gerekir⁷⁰. Bu açıklamalar çerçevesinde yazarın edinilmiş mal rejiminin geçerli olduğu dönemde elde edilen kar nedeniyle ortaklara verilen bedelsiz payları edinilmiş mal saydığı sonucuna varılabilir.

c. Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Görüşümüz

Görüldüğü üzere Türk doktrininin hemen hemen tamamıyla İsviçre doktrininde birçok yazar bedelsiz payların kar veya kaynağını karın oluşturduğu özkaynaklardan meydana gelmesi halinde, kök pay kişisel pay olsa dahi, bedelsiz payları edinilmiş mal saymaktadır.

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımı sonucu ortaya çıkan bedelsiz paylar hakkında doğrudan edinilmiş mal nitelmesi yapmak, hukuka uygun değildir. Çünkü normalde kar payı ya da kaynağı kar payı olan yedek akçeler, eğer ortak eşe verilmiş olsa; ortak olmayan eş, bu kar payının kural olarak yarısı üzerinde katılma alacağına sahip olacaktır. Fakat kaynağı kar payı olan iç kaynaklardan sermaye artırımı dolayısıyla ihdas edilen bedelsiz paylar doğrudan edinilmiş mal kabul edilirse, bedelsiz payların tamamının mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınması gerekecektir. Bu durum şirketler hukukunun niteliğinden kaynaklanan ve payın itibari değeri ile gerçek değeri arasındaki fark nedeniyle adil olmayan sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Hâkim doktrinin kabul ettiği durumu bir örnekle açıklayacak olursak;

⁶⁸ Hausheer, Heinz/Geiser Thomas/Aebi-Müller, Regina E. (2014). Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuch, 5. Auf., Bern, s. 234, Nr. 12.20.

⁶⁹ Näf-Hofmann, Marlies/Näf-Hofmann, Heinz (1998). Schweizerisches Ehe- und Erbrecht, Zürich, s. 538, Nr. 1980.

⁷⁰ Piotet, Paul (1987). Die Errungenschaftsbeteiligung nach schweizerischem Ehegüterrecht, Bern, s. 146.

X Anonim Şirketi	A (Tek pay sahibi)
Şirket Sermayesi	100.000 TL (100 TL (itibari değer) X 1000)
Sermaye Artırım Tarihi İtibariyle	2.000.000 TL
Şirketin Değeri	
Dağıtılmamış Karlar Kullanılarak	100.000 TL'den 200.000 TL'ye
Yapılan Sermaye Artırımı	çıkartılmıştır.
Sermaye Artırım Tarihi	12.06.2018
Sermaye Artırımı Sonrası Şirketin	2.000.000 TL
Değeri	
Edinilmiş Payların Değeri	1.000.000 TL

Tablodan da görüleceği (X) anonim şirketinin tek pay sahibi (A)'dır. Şirket sermayesi 100.000 TL olup, 1000 paya bölünmüştür. Şirket, dağıtılmamış 100.000 TL karı kullanarak sermaye artırımına gitmiş ve sermayesini 200.000 TL'ye çıkarmıştır. Sermaye artırım tarihinde şirket malvarlığı 2.000.000 TL (iki milyon Türk Lirası)'dır. İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını sonucunda şirkete dışardan aynı veya nakdi bir değer girmediğinden sermaye artırımını sonrasında da şirket değeri 2.000.000 TL olacaktır. Hâkim doktrin takip edilirse, sermaye artırımını sonucu ortaya çıkan bedelsiz 1000 pay edinilmiş mal sayılacaktır. Zira sermaye artırımında, edinilmiş mal sayılan dağıtılmamış kar kullanılmıştır. Böylelikle (A)'nın yeni iktisap etmiş olduğu 1000 payın karşılığı olarak, 1.000.000 TL edinilmiş mal kabul edilecektir. Sorunu daha net olarak ifade etmek gerekirse, eğer pay sahibi (A)'nın eşi, sermaye artırımından bir gün önce yani 11.06. 2018 tarihinde, boşanma davası açmış olsaydı, dağıtılmamış kar olan 100.000 TL mal rejiminin tasfiyesine dâhil edilmiş olacaktı. Buna karşılık 13.06. 2018 tarihinde boşanma davası açıldığında, hâkim doktrinin görüşü kabul edilirse, 1.000.000 TL mal rejiminin tasfiyesine dâhil edilmiş olacaktır.

Böyle bir farkın ortaya çıkmasını haklı gösteren bir sebep bulunmamaktadır. Gerçekten de kişisel mal niteliğindeki ortaklık payına ilişkin kaynağı kar payı olan iç kaynaklardan sermaye artırımını sonucu ortaya çıkan bedelsiz payların edinilmiş mal olarak kabul edilmesi, ortak eş bakımından dezavantajlı ve adil olmayan bir durum yaratmaktadır. Edinilmiş mallardan 100.000 TL katkı yapılmış olmasına rağmen aynı anda 1.000.000 TL'lik bir değer edinilmiş mal sayılmakta ve paylaşımına tabi tutulmaktadır.

Oysa (A)'nın eşinin katılma alacağı bakımından en başta dikkate alınması gereken kısım, sadece ortak eşe dağıtılacak kar payıdır. Bu yüzden edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde sadece kar payının paylaşımına esas alınabilmesi, ancak bedelsiz payların kişisel mal olarak kabul edilmesi ve iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımında kullanılan kar payı niteliğindeki kaynaklar bakımındansa denkleştirmeye gidilmesi gerekir.

Yeni edinilen bedelsiz paylar kişisel mal olduğundan, diğer eşin doğrudan bedelsiz payların gerçek değeri üzerinde hak iddia etmesi mümkün olmayacaktır. Burada pay sahibi eşin kişisel mallarına edinilmiş mallarından bir katkı olduğu dikkate alınacak ve katkı dolayısıyla denkleştirme yapılacaktır⁷¹. Burada, edinilmiş maldan kişisel mala bir katkı yapıldığından artık değere eklenecek bir değer gündeme gelmektedir⁷². TMK 230/3 uyarınca denkleştirme, değer artması veya azalması durumunda katkı oranı ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre, mal daha önceden elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılmaktadır.

Konuyu yukarıdaki örnek çerçevesinde açıklamaya devam edersek, katkı oranı, iç kaynaklardan sermaye artırımına esas olan ve (A)'nın payına tekabül eden 100.000 TL'dir. Şirketin iç kaynaklardan sermaye artırımını sırasında şirket değeri ise 2.000.000 TL'dir. (A)'nın sermaye artırımından sonra 2000 adet payının değeri, her bir pay 1.000 TL değerinde olduğuna göre, onun paylarının değeri de 2.000.000 TL olacaktır⁷³. Denkleştirmeye esas olan oran ise, iç kaynaklardan sermaye artırımında

⁷¹ Edinilmiş mallardan kişisel mallara yapılan katkı hesaplanırken, evlilik öncesi elde edilen şirket karının değerlendirme dışında tutulması gerekir. Evlilik öncesi döneme ilişkin dağıtılmayan kar, eşin kişisel malı olup bunun denkleştirme hesabında dikkate alınması olanaklı değildir (Genel olarak kişisel malın geliri için yapılan bu ayırım hususunda bkz. Kostkiewicz, Jolanta Kren/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (Hrsg) (2016). OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. Auf., (Nuspliger), Art. 197 ZGB, Nr. 15; Gümüş, Mustafa Alper (2008). Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK 185-281), İstanbul, s. 261-262; BSK (Hausheer/Aebi-Müller), Art. 197 ZGB, Nr. 31; Kırca/Kırca, s. 552; Şıpka/Özdoğan, s. 157.

⁷² Genel olarak denkleştirmenin bu yönüyle ilgili olarak bkz. Acar, s. 312; Büberci Çifçi/İçöz Demirel, s. 147.

⁷³ Belirtmek gerekir ki, şirket paylarının değerlemesinde en önemli kıstas şirketin (şirket işletmesinin) değeri olsa dahi, ilgilinin paylar toplamının hâkimiyet sağlayıp sağlamadığı, bu paylara tanınan imtiyaz olup olmadığı gibi payın niteliğinden kaynaklanan birçok faktör de payın değerine etki etmektedir.

(A)'nın payına düşen miktarın, (A)'nın sermaye artırımını sonrası toplam paylarına düşen malvarlığı değerlerine bölünerek bulunur. O halde $100.000 \text{ TL} / 2.000.000 \text{ TL} = 1/20$ 'dir. Görüldüğü üzere sermaye artırımını sonrası, denkleştirme oranı $1/20$ olarak karşımıza çıkar. Şirket malvarlığının (değerinin) $3.000.000 \text{ TL}$ 'ye çıktığı durumda, A'nın şirket içinde sahip olduğu 2.000 adet payın her birinin değeri 1.500 TL 'ye yükselmiş olur ($3.000.000 / 2.000 = 1.500 \text{ TL}$).

(A)'nın malvarlığı değerinde bulunan orana göre denkleştirme yapılırsa $3.000.000 \text{ TL} \times 1/20 = 150.000 \text{ TL}$ denkleştirme alacağı ortaya çıkar. Dolayısıyla (A)'nın $3.000.000 \text{ TL}$ 'lik paylarının sadece 150.000 TL 'si TMK 230/3 gereğince denkleştirmeye tabi tutulacaktır.

Bu çözüm yolu, hem hakkaniyete hem de şirket sermayesiyle malvarlığının birbirinden farklı kavramlar olduğu esasına da uygundur. Çünkü kar payı dağıtılmış olsa idi, zaten diğer eş sadece, (A)'nın payına isabet eden kar payı miktarı olan 100.000 TL 'nin yarısı üzerinde bir katılma alacağı talep edebilecekti. Kişisel mal niteliğindeki ortaklık payı bakımından ise, edinilmiş mallara katılma rejimine özgü herhangi bir talep hakkı söz konusu olmayacaktı. Sermaye artırımını halinde katılma alacağının tutarını arttırmanın, sermaye artırımına giden ortağı cezalandırmaktan başka anlamı olmayacaktır. Hâkim doktrinle farklı bir sonuca varmamızın temel nedeni, onların şirket sermayesiyle şirket malvarlığını (değerini) aynı kabul etmelerinden kaynaklanmaktadır. Halbuki yukarıda da birçok kere vurguladığımız üzere, şirket sermayesiyle malvarlığı birbirinden farklı kavramlar olup, sermaye sabit bir rakamken, malvarlığı ve bununla bağlantılı olarak şirket değeri sürekli bir değişkenlik gösterir. Kanımızca hâkim doktrini yanılığa iten diğer bir neden, şirket sermayesiyle malvarlığı arasında ciddi bir fark bulunmasına karşın şirketlerin, primli pay çıkarmak yerine, yeni çıkarılan ve pay sahiplerine dağıtılan payların itibari değerlerinin kök paylarla eşit değerde çıkartılmasıdır.

Belirtmek gerekir ki, şirket birden fazla kere, dağıtılmayan karı kullanıp sermaye artırımına gitmişse, her bir artırım tarihi bakımından yukarıda belirtilen şekilde, hesaplama gidilmeli ve denkleştirmeye tabi tutar ortaya çıkarılmalıdır.

2. Olasılık: Kaynağı Yeniden Değerleme Fonu Olan İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı

İç kaynaklardan sermaye artırımını bakımından TTK, mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verilen fonların da sermayeye dönüştürülebileceğini öngörmüştür (TTK 462/1). Dolayısıyla

iç kaynaklardan sermaye artırımının kaynaklarından birini de fonlar oluşturmaktadır.

TTK'nun iç kaynaklardan sermaye artırımını bağlamında kastettiği fonların ne anlama geldiği konusunda doktrinde bir görüş birliği bulunmamaktadır⁷⁴. Çalışmamız açısından iç kaynaklardan sermaye artırımının bakımından fon kavramı içinde, esas itibariyle kar payıyla alakalı olmayan, belli bir amaca özgülmemiş ve sermaye artırımında kullanılabilen değerler esas alınmıştır.

Fon kavramı içinde değerlendirilebilecek, kar payıyla finanse edilmemiş ve iç kaynaklardan sermaye artırımında kullanılacak değerlerin en başında yeniden değerlendirme fonu gelmektedir. Nitekim yedek akçeler dışında iç kaynaklardan sermaye artırımında en yaygın kullanılan kaynaklardan birini yeniden değerlendirme fonu oluşturmaktadır. Çünkü gerçeğe ve dürüstlük kuralına aykırı olmamak kaydıyla yeniden değerlendirme fonunun sermaye artırımında kullanılması konusunda ortaklığın bir serbestiye sahip olduğu ifade edilebilir⁷⁵.

Yeniden değerlendirme, sermaye ortaklığının malvarlığındaki gizli değerlerin kısmen veya tamamen bilançonun pasifinde ayrı bir kalem olarak gösterilmesi olarak ifade edilmiştir⁷⁶. Başka bir deyişle yeniden değerlendirme, şirketin aktifinde bulunan değişime tabi sabit kaydi malvarlığı değerlerinin, enflasyon, devalüasyon veya diğer sosyo-ekonomik gelişmeler ışığında farklılaşan gerçek değerlerinin tespiti işlemidir. Bu bağlamda örneğin ortaklığa getirilen bir taşınmaz veya taşınır malın beş yıl önceki değeri ile günümüzdeki değeri arasında kuşkusuz bir fark oluşmaktadır. İşte tam da bu noktada yeniden değerlendirme suretiyle ortaklık malvarlığının değerlendirme anı itibariyle reel (gerçek) değeri ortaya çıkarılır. Dolayısıyla yeniden değerlendirme fonu adı verdiğimiz, ortaklık malvarlığına yeniden değer biçilmesi suretiyle oluşan artış, iç kaynaklardan sermaye artırımında kaynak olarak kullanılabilir⁷⁷.

Yargıtay da bir kararında yeniden değerlendirme fonunu, şirket bilançosunda yer alan malvarlığının zamanla değer kazanması olarak açıkla-

⁷⁴ Bu doğrultuda bkz. Soykan, s. 176.

⁷⁵ Bkz. Moroğlu, s. 221.

⁷⁶ Bu tanım için bkz. Karayalçın, Yaşar (1989). Yeniden Değerleme Fonu- Esas Sermaye Artırımı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, VI, Ankara, s. 148; Berzek, s. 42.

⁷⁷ Benzer şekilde bkz. Karayalçın, Yeniden Değerleme, s. 152.

maktadır. Keza aynı kararda yüksek mahkeme, yeniden değerlendirme fonunun hukuki niteliği bakımından söz konusu fonun bir yedek akçe olduğu görüşünü paylaşmıştır⁷⁸.

Doktrinde iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımında ortaya çıkan bedelsiz payların niteliği açısından iki farklı görüşün savunulduğu görülmektedir. Birinci görüşe göre, iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını sonucu ortaya çıkan bedelsiz payların edinilmiş mal olarak kabulü adil kabul edilmemektedir. Bu görüş bedelsiz payların, mevcut paylardan bölünmüş bir değer olduğunu ve mevcut payların değerlerini kendi değeri oranında azalttığını ifade etmektedir⁷⁹. Keza aynı yönde **Civelek Acar** da, yeniden değerlendirme fonuyla sermaye artırımında yeni edinilen payların, kişisel malların geliri niteliğinde olmadığını ve bu yolla sermaye artırımında dağıtılmamış karların kullanılmadığını, aksine şirketin kendi özvarlığının paraya dönüştürüldüğünü ifade etmektedir⁸⁰.

İkinci görüşe göre ise, kişisel ortaklık payına bağlı olarak öncelikle sermaye artırımında kullanılacak iç kaynak pay sahiplerine dağıtılmış olacağından, burada kişisel malın geliri ve bunların şirkete sermaye olarak konulması sonucu edinilmiş maldan bahsedilebilecektir⁸¹.

Kanaatimizce yeniden değerlendirme fonu, ortaklık payının mali getirisi olan kar payından farklı bir değeri ifade etmektedir ve edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde kişisel malların geliri kapsamına girmez. Bu yüzden yeniden değerlendirme fonunun iç kaynaklardan sermaye artırımında kullanılması dolayısıyla edinilen bedelsiz payların, kişisel malların geliri olarak nitelendirilip edinilmiş mal olduğu ileri sürülemez. Kaldı ki eşlerden birinin kişisel mallarındaki dönemsel olmayan rayiç bedel artışı bile (örneğin kişisel mal niteliğindeki evinin rayiç bedelinin artması gibi) mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınmaz iken; ortaklık malvarlığında zamanla oluşan değer artışı dolayısıyla yeniden değerlendirme

⁷⁸ Söz konusu karar için bkz. 11. HD, 09.02.1990, E. 8925, K. 768 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁷⁹ Bu görüş için bkz. Karamercan, Fatih (2019). Katkı – Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları, 5. Baskı, Ankara, s. 767; Moroğlu, s. 257, dn. 367.

⁸⁰ Bu hususta bkz. Civelek Acar, s. 184. Aynı yönde diğer bir görüş için bkz. Sarı, s. 161, dn. 151.

⁸¹ Bu görüş için bkz. Çelebi, s. 438; Şıpka, s. 101.

fonunun edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde dikkate alınması düşünülemez⁸².

Son olarak belirtelim ki, yapılan tüm bu açıklamalar yeniden değerlendirilerek kullanılan fonun TMK 230/3 çerçevesinde denkleştirmede dikkate alınıp alınmayacağına ilişkindir. Yoksa yukarıda da ifade edildiği üzere, kök payın kişisel pay olması durumunda kaynağı ne olursa olsun bedelsiz paylar edinilmiş mal sayılmazlar.

C. DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMI DOLAYISIYLA YENİ PAY ALMA HAKKI BAĞLAMINDA EDİNİLEN PAYLARIN KATILMA ALACAĞINA ETKİSİ

Sermaye artırımı ortaklığın kendi öz varlığından yani iç kaynaklardan olabileceği gibi ortaklığa dışarıdan yeni malvarlığı getirilmesi suretiyle de yapılabilir. Bu ikinci durum, doktrin ve uygulamada dış kaynaklardan sermaye artırımı olarak anılmaktadır.

Dış kaynaklardan sermaye artırımında ortaklığa dışarıdan aynı veya nakdi yeni bir malvarlığı getirilirken ortaklık sözleşmesindeki esas sermaye de aynı oranda arttırılmaktadır. Bunun sonucunda ya yeni paylar çıkarılır ya da mevcut payların itibari değerleri yükseltilir. Dış kaynaklardan sermaye artırımında iç kaynaklardan sermaye artırımının aksine ortaklığa yeni malvarlığı getirildiği için sadece sermaye değil aynı zamanda ortaklık malvarlığı da değişmektedir.

Dış kaynaklardan sermaye artırımına yaygın olarak ortaklığın ihtiyaç duyduğu krediyi ucuz yoldan temin etme maksadıyla başvurulmaktadır. Çünkü bankalardan alınacak krediler için işletilen faiz oranları dikkate alındığında, ortaklığın ihtiyacı olan nakdin dış kaynaklardan sermaye artırımı yoluyla sağlanması daha ekonomiktir. Öte taraftan bu yolla şirketin borçları arttırılmaksızın yeni mali kaynak sağlanması olanaklı hale gelmektedir⁸³.

Dış kaynaklardan sermaye artırımında eğer mevcut payların itibari değeri yükseltilmeyip yeni paylar çıkarılacaksa, her pay sahibinin yeni

⁸² Kişisel mal niteliğindeki ortaklık payında meydana gelen konjonktürel değer artışının kişisel malların geliri olarak kabul edilemeyeceği hususunda bkz. Civelek Acar, s. 195; Şıpka, s. 101.

⁸³ Bu hususta bkz. Şener, Limited, s. 203.

çıkarılan payları mevcut paylarının sermayeye oranına göre edinme hakkı bulunmaktadır (anonim şirketler için bkz. TTK 461/1; limited şirketler için bkz. TTK 591). Rüçhan hakkı (yeni pay alma hakkı) adı verilen bu düzenleme, özellikle azınlıktaki ortakların mevcut konumlarını korumak ve durumlarının kötüleşmesine engel olmak amacıyla getirilmiştir⁸⁴. Bu sayede, pay sahiplerinin şirketteki pay oranlarının korunmasına olanak sağlanmış olur⁸⁵. Pay sahibinin şirket içindeki pay oranının korunması hem mali haklar hem de yönetsel haklar bakımından önem taşır⁸⁶. Zira pay oranı, bir taraftan pay sahibinin kar payı gibi mali haklarını, diğer taraftan oy hakkı gibi yönetsel hakları etkiler⁸⁷. Buna rağmen rüçhan hakkı ortaklar açısından bir yükümlülük olmayıp, kullanılıp kullanılmaması ortağın iradesine bağlıdır⁸⁸.

Kişisel mal niteliğindeki ortaklık payı açısından dış kaynaklardan sermaye artırımını sonucu yeni pay alma hakkı çerçevesinde edinilen payların hangi mal statüsünde olduğu doktrinde tartışmalıdır. Bu yönde öne sürülen hâkim görüşe göre, dış kaynaklardan sermaye artırımını sonucu yeni edinilen payların hangi mal statüsünde olduklarını saptayabilmek için kaynağına bakmak gerekir⁸⁹. Bu bağlamda yeni pay alma hakkı do-

⁸⁴ Türkmen, Emre (2017). “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Yeni Pay Alma Hakkına Genel Bir Bakış”, DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertuş’a Armağan, C. 19, s. 2319-2320; Yıldız, s. 84; Şener, Ortaklıklar, s. 586; Şener, Limited, s. 216; Ansay, s. 218; Karamercan, s. 765.

⁸⁵ Bu hususta bkz. ZK/Cramer, Art. 652b, Nr. 3; ayrıntılı açıklamalar bkz. Yıldız, s. 111 vd.

⁸⁶ Bu hususta bkz. Ayhan, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar Mehmet (2019). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara, s. 432; Yıldız, s. 55; BSK (Zindel/İsler), Art. 652b OR, Nr. 2. Bu son yazarlar aynı yerde, yeni pay alma hakkının asıl fonksiyonunu kapalı anonim şirketlerde gösterdiğini, halka açık anonim ortaklıklardaysa payların serbestçe devir olanağı nedeniyle, bu hakkın öneminin düşük olduğunu ifade etmektedirler.

⁸⁷ Aynı yönde açıklamalar için bkz. von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H. (2011). Grundriss des Aktienrechts, 3. Auf, Zürich-Basel- Genf, (Stoffel), s. 99, Nr. 407-408; ZK/Cramer, Art. 652b, Nr. 3; Türkmen, s. 2321 vd.

⁸⁸ Aynı yönde bkz. Türkmen, s. 2324.

⁸⁹ Aynı şekilde bkz. Sarı, s. 161, dn. 151; Acar, s. 221; Çelebi, s. 441-442; Acabey, İzBD 2009, S. 2, s. 185; Yılmaz/Bozkurt Yaşar, s. 461; Zeytin, s. 145, Nr. 312. Bu son yazar hemen devamında, kredi kullanılarak hisse senetlerinin alınması durumunda eşin mal gruplarından bir harcama olmadığını, tercih ilkesi gereği hisse senetlerinin edinilmiş mal grubuna dâhil olacağını ifade etmektedir (Zeytin, s. 145, Nr. 313). Kırca/Kırca’ya göre de, edinilmiş mal rejiminin yürürlükte olduğu süre içinde, mev-

layısıyla edinilen paylar, eğer edinilmiş mal niteliğindeki malvarlığından karşılanmışsa edinilmiş mal, kişisel mallardan karşılanmış ise kişisel mal niteliğinde olacaktır. Bunun yanı sıra, yeni pay alma hakkı kapsamında edinilen payların bir kısmı edinilmiş mallardan bir kısmı da kişisel mallardan karşılanmışsa, ağırlıklı olarak katkı yapılan mal grubu payların statüsünü tayin edecek, diğer mal grubu lehine denkleştirmeye gidilecektir. Katkı bakımından eşitlik durumunda tercih ilkesi gereği yeni edinilen paylar edinilmiş mal sayılacaktır.

Buna karşın diğer görüşe göre ise yeni pay alma hakkı vesilesiyle edinilen payların, mal rejiminin tasfiyesi davasına doğrudan konu edilmesi mümkün değildir⁹⁰. Bu noktada **Şıpka**, rüçhan hakkının söz konusu olduğu durumlarda kişisel mal niteliğindeki ortaklık payına bağlı olarak yeni edinilen payların edinilmiş mallardan finanse edilse dahi kişisel mal sayılacağı ve Türk Medeni Kanunu 230 çerçevesinde denkleştirmeye tabi olacağı görüşündedir⁹¹. **Hausherr/Reusser/Geiser**'e göre ise, yeni pay alma hakkı ortağın mevcut pay oranlarının korunmasına hizmet etmekte olup payın geliri olarak nitelendirilemez. Mevcut pay hangi mal grubuna aitse yeni pay da bu gruba ait olacaktır. Bununla birlikte yeni payların finansmanı hangi gruptan sağlanmışsa paylar o gruba ait olur. Bu halde diğeri lehine ZGB Art. 209/3 çerçevesinde denkleştirmeye gidilir⁹². **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann** da yeni pay alma hakkının eski payın geliri olarak kabul edilemeyeceği, mevcut pay oranının korunma-

cut payların kişisel veya edinilmiş mal olup olmadığı fark etmeksizin, dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımı çerçevesinde edinilen yeni paylar ivaz karşılığında edinilmiş olduğundan edinilmiş mal sayılması gerekir (Kırca/Kırca, s. 551). Gümüş'e göre de yeni pay alma hakkına dayalı olarak kişisel mallardan finanse edilen pay iktisabı somut olayın ilişkileri farklı bir sonucu gerektirmediği takdirde, bağımsız bir malvarlığı değeri olarak kişisel mallar içinde yer alır. Yazar'ın görüşü çerçevesinde finansmanın edinilmiş mallardan yapılmış olması halinde, yeni payların edinilmiş mal sayılacağı sonucuna vardığı söylenebilir (Gümüş, s. 261).

Yargıtay da vermiş olduğu bir kararda bu görüşü destekler nitelikte, sermaye artırımında yeni edinilen payların edinilmiş mallardan karşılanıp karşılanmadığının araştırılması gerektiğini ifade etmiştir. Söz konusu karar için bkz. 8. HD, 20.01.2015, E. 16341, K. 1094 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁹⁰ Bu görüş için bkz. Karamercan, s. 765.

⁹¹ Bkz. Şıpka, s. 101; ayrıca bkz. Şıpka/Özdoğan, s. 156; Büberci Çifçi/İçöz Demirel, s. 123; Karamercan da daha adil ve hakkaniyete uygun bir yorum tarzı olarak gördüğü bu görüşe iştirak etmektedir. Bkz. Karamercan, s. 750.

⁹² BK (Hausherr/Reusser/Geiser), Art. 197, Nr. 97; ayrıca bkz. ve karşı. Piotet, s. 146.

sına olanak sağladığı için onun surrogatı olarak nitelendirilebileceğini belirtmektedirler. Bu çerçevede, mevcut paylar hangi mal grubuna aitse yeni pay alma hakkı da bu gruba ait olacaktır⁹³. Yazarlar devamında, yeni paylarının bedelinin bir kısmının yeni pay alma hakkının satımından elde edilen tutarla karşılanabileceği, ancak tamamının satış bedelinin karşılanamaması durumunda finansmanın hangi kaynaktan yapıldığına göre ikili bir ayırım yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu kapsamda, finansman mevcut paylarla aynı kaynaktan yapılmışsa, yeni paylar da ilgili kaynağa ait olur. Finansman diğer kaynaktan yapılmışsa, kullanılmayan yeni payların satım bedeliyle yapılan finansmandan hangisi daha yüksekse belirleme ona göre yapılır. Bu halde diğeri lehine denkleştirme yapılması gerekir⁹⁴.

Hâkim görüşe katılan **Acar**,⁹⁵ hemen akabinde rüçhan hakkı çerçevesinde edinilen yeni pay senedinin kişisel mal sayıldığını ifade etmektedir⁹⁶.

Görüldüğü üzere doktrinde ağırlıklı olarak dış kaynaklardan sermaye artırımında yeni edinilen payların hangi mal grubuna dâhil olacağı tespit edilirken kaynağının araştırılması gerektiği savunulmaktadır.

Dış kaynaklardan sermaye artırımında ortaya çıkan yeni pay alma hakkı, niteliği itibariyle ortağın mevcut konumunun korunmasına hizmet etmekte; bu yönüyle aynı zamanda özellikle kişisel mal niteliğindeki ortaklık payının korunması sağlanmaktadır⁹⁷. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda yeni edinilen payları mevcut payın semeresi olarak kabul et-

⁹³ Näf-Hofmann/Näf-Hofmann, s. 541, Nr. 1990-1991.

⁹⁴ Näf-Hofmann/Näf-Hofmann, s. 541-542, Nr. 1993-1994

⁹⁵ “Rüçhan hakkı çerçevesinde elde edilen bu yeni paylar hangi kaynaktan finanse edilmiş ise, payın niteliği de buna göre şekillenecektir. Yani, eş evli iken edinilmiş malından para sarf ederek (rüçhan hakkı çerçevesinde de olsa) yeni payları edinmiş ise, yeni paylar edinilmiş mal sayılacaktır. Eşin rüçhan hakkına kaynaklık eden eski paylarının niteliği bu nitelemeye etkisizdir. Örneğin, eski paylar kişisel mal niteliğinde olsa bile, yeni paylar edinilmiş mal niteliğindeki para ile temin edildiğinden, niteleme edinilmiş mal lehine olacaktır.” (Acar, s. 221).

⁹⁶ “Genel itibariyle, kişisel mal niteliğindeki paydan dolayı (rüçhan hakkı çerçevesinde) ortaklık nezdinde (sermaye artırımı gibi sebeple doğan) yeni pay alma hakkı (Bezugsrechte) kullanılır ise elde edilen yeni pay senedi kişisel mal sayılmaktadır. Zira burada kişisel malın ürününden öte kişisel malın korunması söz konusudur”. (Acar, s. 222).

⁹⁷ Bu açıdan bkz. Acar, s. 222; Karamercan, s. 749.

memekte ve kök hakkın genişlemesi olarak değerlendirmektedir⁹⁸. Yeni pay alma hakkı kök hakkın genişletilmesi niteliğinde olduğundan, payın semeresi olarak vasıflandırılması olanaklı değildir⁹⁹.

Kanaatimizce kişisel mal niteliğindeki paylardan kaynaklanan yeni payların finansmanı kişisel mallardan sağlanmışsa, bunların hâkim görüş çerçevesinde kişisel mal kabul edilmesi yerindedir. Dolayısıyla bu olasılıkta yeni paylar mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınmayacaktır. Ancak dış kaynaklardan sermaye artırımında yeni payların finansmanı edinilmiş mallardan karşılanmışsa, bunları edinilmiş mal kategorisinde değerlendirmek doğru değildir. Çünkü sermaye ortaklıklarında daha önce de ifade ettiğimiz üzere payın itibari değeri ile gerçek değeri aynı değildir. Payın itibari değeri, ortaklık bilançosunda yer alan sabit bir kalem-den ibaret iken; gerçek değeri ortaklık malvarlığının durumuna göre itibari değerden fazla veya az olabilir. Nitekim finansal durumu iyi olan ve kar eden bir ortaklıkta payın gerçek değeri itibari değerinden fazla iken, finansal durumu kötü olup zarar eden bir ortaklıkta gerçek değer itibari değerinin altına düşebilir. Yeni pay alma hakkı kullanılırken finansmanı oluşturan mal grubu, primli pay çıkarılmadığı sürece edinilen yeni payın itibari değerinin karşılığıdır. Buradan hareketle kaynağı edinilmiş mal olan yeni paylar edinilmiş mal kabul edilirse, tasfiyede payın gerçek değeri esas alındığı için hakkaniyete aykırı bir sonuç doğmaktadır.

Sorunu bir örnek üzerinden açarsak; (A)'nın evlenmeden önce itibari değeri 1.000 TL olan ve 100 paya bölünmüş, 100.000 TL esas ser-

⁹⁸ Bu hususta bkz. “Rüçhan hakkının kök paya bağlı, kök payın genişlemesi niteliğinde bir hak olması karşısında, kök paya kim sahipse rüçhan hakkı da onun tarafından kullanılır.” 11. HD, 29.05.2015, E. 1142, K. 7284 (Kazancı İçtihat Bankası). Benzer şekilde bkz. “Yeni pay alma hakkı payın ürünü (semeresi) olmayıp kök paya aittir. Kök payın genişlemesi niteliğindedir. Yeni pay alma hakkı kök paya hem mali hem şahsi nitelikte haklar sağlar. Kardan pay alma, tasfiye payı, hazırlık devresi faizi, şirket tesislerinden yararlanma hakkı gibi mali haklardan istifade imkânı sağladığı gibi azlık veya çokluk haklarının oluşturulmasında ve oy bakımından da etkili olma imkânı verir. Yeni pay alma hakkını kök payın bir semeresi olarak nitelemek de mümkün değildir. Semere, bir şeyin veya hakkın kendi cevheri, özü bozulmadan veya eksilmeden belli bir zaman ve dönemlerde verdiği mahsuldür. Hâlbuki yeni pay ve bunu alma hakkı hem ilgili bulunduğu payın cevherinde bir kayba sebep olmakta hem de bu hakkın belli zaman ve dönemlerde olma niteliği yoktur, o halde bir semere değildir.” 11. HD, 03.06.1994, E. 2551, K. 4617 (Bu karar için bkz. Civelek Acar, s. 178-179, dn. 325). Ayrıca bkz. Koç, s. 167; Moroğlu, s. 144; Civelek Acar, s. 178.

⁹⁹ BK (Hausherr/Reusser/Geiser), Art. 197, Nr. 97.

mayeli tek kişilik bir (X) anonim şirketi kurduğunu varsayalım. Zamanla bu şirket gelişerek malvarlığını 1.000.000 TL'ye çıkarırsa artık her bir payın gerçek değeri 10.000 TL'ye çıkar. (A), dış kaynaklardan sermaye artırımına giderek esas sermayeyi 300.000 TL'ye çıkardığında, ortaklık malvarlığı dışarıdan getirilen 200.000 TL ile 1.200.000 TL'ye çıkarken, 300 tane payın her birinin gerçek değeri 4.000 TL'ye karşılık gelir. (A) kısa bir süre sonra eşinden boşanırsa, hâkim görüş uyarınca sermaye artırımında kullanılan 200.000 TL edinilmiş mal niteliğindeyse, sermaye artırımını sonucu ortaya çıkan 200 adet yeni pay da edinilmiş mal kabul edilecektir. Bu bağlamda 200 payın gerçek değerine tekabül eden ortaklık malvarlığının 800.000 TL'si edinilmiş mal kabul edilecek ve bu tutar paylaşımına tabi tutulacaktır. Oysa sermaye artırımına edinilmiş mallardan yapılan katkı sadece 200.000 TL'dir. Bu farkın nedeni, payın itibari değeri ile gerçek değeri arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Edinilmiş mallardan katkı yapılan miktar, payın itibari değeri olan 200.000 TL iken, mal rejiminin tasfiyesine konu edilen kısım payın gerçek değeri olan 800.000 TL olmaktadır. Görüldüğü üzere mal rejiminin diğer eş sağlamış olduğu korumanın çok ötesinde, sırf şirketler hukukunun özelliklerinden kaynaklanan ve şirkette payı olan eş bakımından adaletsiz bir durum ortaya çıkmaktadır¹⁰⁰.

Bu hakkaniyetsizliği ortadan kaldırmanın tek yolu, sermaye artırımını durumunda kaynağı edinilmiş mal olsa bile yeni edinilen payları kişisel mal olarak kabul edip, edinilmiş mal lehine denkleştirmeye gitmektir.

¹⁰⁰ Belirtmek gerekir ki, yeni payların primli olarak çıkarılması durumunda bu sorun çıkarılan pay için ödenmesi öngörülen tutarın gerçek değere yaklaşmasına bağlı olarak kısmen veya tamamen ortadan kalkar. Örneğin, çıkarılan payların itibari değeri 100 TL olmasına rağmen, yeni çıkarılan her bir pay için 1.000 TL ödenmesinin öngörülmesi ve sermaye artırımını anında mevcut payların gerçek değerinin de 1.000 TL olması halinde, yukarıda belirttiğimiz adalet ve hakkaniyete aykırı bir sonuçtan söz edilemez. Nitekim Sermaye Piyasası Kanunu'nun 12/2 maddesi bu olası adaletsizliği önlemek için özel bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenlemeye göre, Sermaye Piyasası Kurulu payların piyasa fiyatı veya defter değerinin nominal değerinin üzerinde olması hâlinde, ihraç olunacak payların primli fiyattan satılmasını ve yeni pay alma haklarının primli fiyattan kullanılmasını isteyebilir. Buna karşılık Türk Ticaret Kanunu bakımından böyle bir zorunluluk söz konusu değildir. TTK anlamında itibari değerden daha yüksek bedelle pay senedi çıkarılabilmesi için esas sözleşmede hüküm veya genel kurul kararı bulunmalıdır (bkz. TTK 347). Ancak kapalı anonim ortaklıklarda itibari değer üzerinde özellikle gerçek değere yakın bir bedelle pay çıkartılmasıyla çok ender karşılaşılır. Bu son husus, limited şirketler bakımından da geçerlidir. Bu şirket tipinde de primli pay çıkartılmasıyla hemen hemen hiç karşılaşılmaz.

Zira örnekteki sermaye artırımında kullanılan edinilmiş mal niteliğindeki 200.000 TL, sermaye artırımında kullanılmamış olsaydı, diğer eş ancak bunun yarısı üzerinde katılma alacağına sahip olacaktı. O halde bu para sırf sermaye artırımında kullanıldı diye diğer eşe ortaklık malvarlığının önemli bir kısmında katılma alacağı tanımak, ne mal rejiminin amacına ne de hakkaniyete uygun düşmektedir. Oysa yeni edinilen paylar kişisel mal kabul edilip TMK 230/3 çerçevesinde edinilmiş mal lehine denkleştirme yapıldığında, malın tasfiye anındaki değeri ve katkı oranı esas alınacaktır. Bu açıdan örnek çerçevesinde hareket edilirse, edinilmiş maldan yapılan katkı 200.000 TL olup, katkı oranı $200.000 \text{ TL} / 1.200.000 \text{ TL} = 1/6$ 'dır. Mal rejiminin tasfiyesi anında şirket malvarlığının 1.800.000 TL'ye ulaştığını varsayarsak, katkı oranına göre $1.800.000 \text{ TL} / 6 = 300.000 \text{ TL}$ 'lik kısım TMK 230/3 gereğince denkleştirmeye tabi tutulacaktır.¹⁰¹ Görüldüğü üzere bu çözüm yolu, hem edinilmiş mallara katılma rejiminin ruhuna hem de hakkaniyete daha uygundur. Belirtelim ki, tasfiye tarihi itibarıyla şirket malvarlığının 600.000 TL'ye düşmesi durumunda TMK 230/3 gereğince yukarıda belirttiğimiz oranlama tekrar dikkate alınıp $600.000 / 6 = 100.000 \text{ TL}$ denkleştirme tutarı olarak dikkate alınacaktır.¹⁰²

Yukarıda iç kaynaklardan sermaye artırımını kısmında da ifade edildiği üzere, eşin pay sahibi olduğu şirket birden çok kere dış kaynaklar-

¹⁰¹ Yargıtay da yeni tarihli bir kararında (8. HD, 3.7.2018, E. 4248, K. 14780) sermaye artırımının yapıldığı tarihteki malvarlığı durumuyla sermaye artırımının oranlanması gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay'ın bu kararı yukarıda belirtilen görüşümüzü destekler niteliktedir. Bu kararın ilgili bölümü şu şekildedir:

“... İzah edilen şekilde tespit edilecek sermaye artırım tarihindeki şirketin sürüm değeri ile sermaye artırım miktarı oranlandıktan sonra bu oran, şirketin (yine açıklanan şekilde belirlenecek) tasfiye tarihindeki sürüm değeri ile çarpılmalı ve böylelikle sermaye artırımının güncel karşılığı tespit edilmelidir. Bulunacak bu güncel değer içinde davalının hissesine karşılık gelen miktarın yarısı davacının katılma alacağı olacaktır. Mahkemece; yukarıda izah edilen ilkeler ve yöntem doğrultusunda sermaye artırımından davacının katılma alacağının hesaplanması için konusunda uzman bilirkişi heyetinden rapor aldırılıp, davacının talep miktarı da dikkate alınarak ulaşılabilecek sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde sadece kar payından alacağına hükmedilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir...” (Kazancı İçtihat Bankası).

¹⁰² Ortak sıfatına sahip olan eşin yeni çıkarılan payların bedellerini kendi kişisel mallarından karşılaması durumunda, artık TMK 230 anlamında denkleştirmeden veya TMK 227 çerçevesinde değer artış payından söz edilmesi olanaklı değildir.

dan sermaye artırımına gitmişse, her bir artırım tarihi bakımından değerlendirme yapılmalı ve buna bağlı olarak denkleştirme tutarı tespit edilmelidir.

Son olarak ifade edelim ki, yeni pay alma hakkının kullanımı için gerekli finansman pay sahibi olmayan eş tarafından sağlanmışsa, devreye bu sefer TMK 227’de düzenlenen değer artış payı girecektir¹⁰³. Bu halde, denkleştirmeden farklı olarak, katkının başlangıçtaki değeri garanti altına alınmış olmaktadır. Bunun sonucu olarak, pay sahibi eşin paylarının değerinde azalma bile olsa diğer eş bu azalmadan etkilenmeyecektir¹⁰⁴.

IV. EDİNİLMİŞ MAL NİTELİĞİNDEKİ ORTAKLIK PAYININ DEĞERLEME ANI

A. SORUNUN ORTAYA KONULMASI

Edinilmiş mal niteliğindeki ortaklık payının mal rejiminin tasfiyesine dahil edilip edilmeyeceği hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu nitelikteki payların mal rejiminin tasfiyesinde dikkate alınırken gerçek değerinin nasıl ve hangi an itibarıyla ortaya çıkarılacağı önemli bir sorundur. Türk Medeni Kanunu’nun 235. maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği üzere mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut olan edinilmiş mallar tasfiye anındaki değerine göre hesaplanırlar. Dolayısıyla katılma alacağının hesabında ortaklık payının tasfiye anındaki değeri ile dikkate alınması gerekir.

TMK 225/1 uyarınca mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ermektedir. Düzenlemenin ikinci fıkrasında ise, mahkemece evliliğin iptaline veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine ya da mal ayrılığına geçilmesine karar verilirse, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere son bulmaktadır. Burada özellikle TMK 225/2 gereği mal rejimi sona ererse, dava tarihinin mal rejiminin sona erme tarihi olarak kabul edilmesi, ortaklık payının gerçek değerinin tespitinde bazı sorunlar ortaya çıkaracaktır. Şirketler, nitelikleri gereği ticari hayatın sirkülasyonu içinde canlı bir organizma gibidir.

¹⁰³ Aynı yönde bkz. Büberci Çifçi/İçöz Demirel, s. 125; Çelebi, s. 442.

¹⁰⁴ Denkleştirmeye değer artış payı arasındaki farklar için bkz. Günarslan, Banu Fatma (2017). Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı, Ankara, s. 72-73; Dural/Öğüz/Gümüş, s. 231-232, Nr. 1199; Civelek Acar, s. 240; Haus-herr/Geiser/Aebi-Müller, s. 260, Nr. 12.116.

Keza henüz mali istikrarını tamamlamamış, enflasyon, devalüasyon ve resesyon gibi ekonomik bunalımlara açık bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde, bir şirketin mali durumu ciddi değişikliklere uğramaktadır. Bu açıdan payın gerçek değerinin hangi an itibariyle saptanması gerektiği önem arz etmektedir. Çünkü boşanma davasının açıldığı tarih, karar tarihi, mal rejiminin tasfiyesinin boşanmayla birlikte istenip istenmediği; ayrı bir dava ile ileri sürülmüşse dava tarihi ile karar tarihi arasında geçecek süreler bakımından zamansal olarak yıllarla ifade edilecek bir süre geçmektedir. Bu süre zarfında şirketin malvarlığı çeşitli değişimlere uğrar ve payın değeri de bu değişimden etkilenir. Bu yüzden edinilmiş mal niteliğindeki ortaklık payı yönünden payın gerçek değerinin hangi an itibariyle dikkate alınacağı, çözümlenmesi gereken bir mesele olarak karşımıza çıkar.

B. DEĞERLEME ANINA İLİŞKİN DOKTRİN GÖRÜŞLERİ VE YARGITAY UYGULAMASI

1. Türk ve İsviçre Doktrinindeki Görüşler

Mal rejiminin tasfiyesinde malların değerlerinin belirlenmesine yönelik, Türk Medeni Kanunu'nun 232. maddesi malların sürüm değerinin esas alınacağını ifade ederken; 235. maddesi edinilmiş malların tasfiye anındaki değerleriyle dikkate alınacağını belirtmiştir. Bu bakımdan TMK'nın ilke olarak tasfiyede "sürüm değeri" ve "tasfiye anı" olmak üzere iki önemli kıstası esas aldığı söylenebilir¹⁰⁵. Ancak buna rağmen kanun koyucu, sürüm değeri ile tasfiye anı kavramlarından ne anlaşılması gerektiği hususunu açıklığa kavuşturmamış, bu kavramların içeriğini uygulama ve doktrine bırakmıştır¹⁰⁶. Özellikle Türk doktrininde değerlendirme anına ilişkin farklı görüşlerin ileri sürüldüğü görülmektedir¹⁰⁷.

¹⁰⁵ Kanun koyucunun malların değerlerinin belirlenmesinde tasfiye anını esas almasının mantığı, mal rejiminin sona ermesine rağmen tasfiyenin hemen yapılamadığı durumlarda, edinilmiş mallarda oluşacak değer artışı veya değer kaybını dikkate almak suretiyle eşlerden biri lehine ve diğeri aleyhine ortaya çıkabilecek haksız durumları gidermektir. Benzer şekilde bkz. Acar, s. 274; Şıpka, s. 257.

¹⁰⁶ Bkz. Sarı, s. 218; Şıpka, s. 258; Civelek Acar, s. 57.

¹⁰⁷ Belirtmek gerekir ki, Türk doktrininde değerlendirme anına ilişkin ileri sürülen görüşlerin önemli bir kısmı, şirket paylarına özgü açıklamalar değillerdir. Bununla birlikte, yazarlar şirket payları bakımından ayrı bir değerlendirme yapmadıklarından, şirket payları bakımından da aynı görüşü benimsedikleri söylenebilir.

Acar, tasfiye anı olarak tasfiyenin mahkeme kararına dayandığı durumlarda en son karar tarihinin esas alınması gerektiğini¹⁰⁸; sürüm değerinin ise rayiç değeri yani güncel piyasa değerini yansıttığını ifade etmektedir¹⁰⁹.

Kılıçoğlu, TTK 531 hükmünü de kendine dayanak yapmak suretiyle karar tarihine en yakın tarihteki değer dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir¹¹⁰.

Şıpka, sürüm değerini malın objektif piyasa değeri olarak ifade ederken, parayla ölçülmesi mümkün olan tüm malvarlığı unsurlarının bu değerlendirmeye tabi olabileceğini belirtmektedir¹¹¹. Yazar tasfiye anı konusunda ise özetle, bunun, düzenlendiği maddede açıklanmadığını, tasfiyenin sona erdiği tarih olarak kabul edilmesi gerektiğini ve mal rejiminin tasfiyesi davasında ise karar günü olarak dikkate alınması gerektiği görüşündedir¹¹². Konuyu şirket payları bakımından değerlendiren **Şıpka/Özdoğan** şirketlerle ilgili tasfiye talebi bulunulduğunda, hesaplamanın şirketin mal rejiminin sona erdiği tarihteki defter ve belgeleri dikkate alınarak yapıldığı, ancak mal rejiminin sona erdiği tarihteki duruma göre bulunan miktarın güncelleştirilerek tasfiye tarihi itibarıyla ulaşacağı miktarın bulunması gerektiğini belirtmektedirler¹¹³.

Sarı, sürüm değerini herhangi bir malvarlığı unsurunun serbest piyasadaki olağan değişim değeri olarak görmekte; ticari işletmeler bakımından bu değer tespit edilirken faaliyet geliri, işletmenin malvarlığı değerleri, müşteri çevresi, sermayesi ve benzeri unsurların da dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir¹¹⁴. Tasfiye anı bakımından ise yazar, karar tarihini tasfiye tarihi olarak görmekle birlikte, hâkimin bir yandan karar verirken diğer yandan bu hususu gözetemeyeceğini ve do-

¹⁰⁸ Acar, s. 274.

¹⁰⁹ Acar, s. 281.

¹¹⁰ Bu yönde bkz. Kılıçoğlu, M. Ahmet (2015). “Şirket Hissesinde Katkı–Katılma Alacağı”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler – Tartışmalar, XXVII, Ankara 2015, s. 16.

¹¹¹ Bu hususta bkz. Şıpka, s. 248-249.

¹¹² Bu doğrultuda bkz. Şıpka, s. 258-261.

¹¹³ Şıpka/Özdoğan, s. 154.

¹¹⁴ Sarı, s. 218-219.

layısıyla tasfiye anının olabildiğince hüküm tarihine yakın zamandaki değere göre hesaplanması gerektiğini belirtmektedir¹¹⁵.

Civelek Acar'a göre de, şirket paylarının değerinin hesaplanmasında karar tarihine en yakın tarihte yapılan değer tespitine göre mahkemenin hüküm tesis etmesi gerekir¹¹⁶.

Gümüş'e göre de işletmenin tasfiye değerinin esas alınması gerekir¹¹⁷. **Büberci Çifçi/İçöz Demirel**'e göreyse, mal rejiminin sona erdiği an bakımından değerlemenin yapılması gerektiğini, böylelikle uzun süren dava sürecinde pay sahibi eşin şirket pay değerini azaltarak diğer eşin bu kapsamdaki katılma alacağını azaltmaya ya da ortadan kaldırmaya yönelik yaklaşımları engellenebilecektir¹¹⁸. Yine **Karamercan** da Türkiye uygulamasını da gerekçe göstererek davacı eşin bir şey elde etmemesi için şirketin atıl konuma getirilerek, değer kaybetmesinin sağlandığını ve bu nedenle en sağlıklı tespit yapılacağı anın boşanma davasının açıldığı tarih olduğunu ifade etmektedir¹¹⁹.

Türk hukukundaki düzenlemenin kaynağını oluşturan İsviçre Medeni Kanunu'nun (ZGB) 214. maddesinde de mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut olan edinilmiş malların tasfiye anındaki değeriyle hesaba katılacağı belirtilmiştir. İsviçre doktrininde ve yargı içtihatlarında, işletmelerin ve şirket paylarının mal rejimine konu olması durumunda mal rejiminin sona ermesine rağmen aktif ve pasifte meydana gelen değişimlerin hesaplamada dikkate alınacağı kabul edilmektedir. Nitekim **Wittibschlager**, İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararına ilişkin yaptığı incelemede, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinden sonra işletmenin aktif ve pasifinde meydana gelen değişimin, bu çerçevede işletmenin alacak ve yükümlülüklerinde ortaya çıkan değişimin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir¹²⁰. **Jungo**'ya göre de mal rejiminin sona ermesinden tasfiye anına kadar işletmenin aktif ve pasifinde meydana gelen değişikliklerin değerlemede dikkate alınması gerekir. Çünkü işletmelerin niteliği gereği, değerinin hesaplanmasında aktif ve pasiflerin

¹¹⁵ Sarı, s. 222-223.

¹¹⁶ Civelek Acar, s. 292.

¹¹⁷ Gümüş, s. 372.

¹¹⁸ Büberci Çifçi/İçöz Demirel, s. 175.

¹¹⁹ Karamercan, s. 751.

¹²⁰ Wittibschlager, Martina: (1995). Bundesgericht, II. Zivilabteilung, 9.3.1995, Z.-S. c. Z. (SC.226/1994/ma), Berufung (BGE 121 III 152), AJP, s. 1621.

birlikte dikkate alınması gereklidir¹²¹. **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann** işletmenin aktif ve pasifleriyle birlikte hesaplamada göz önüne alınması gerektiğini, mal rejiminin sona ermesinden sonra iktisap edilen aktiflerin ve doğan borçların da hesaplamada dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Ancak mal rejiminin sona ermesinden sonraki olağan dışı işlemler dikkate alınmaz¹²². Yine **Steck/Fankhauser** de aşağıda belirttiğimiz Federal Mahkeme kararını kendilerine dayanak yaparak, mal rejiminin sona ermesinden sonra işletmenin aktif ve pasifinde meydana gelen değişimin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedirler¹²³.

İsviçre Federal Mahkemesi, ZGB Art. 204 gereğince, boşanma davasının açılmasıyla eşler arasında mal rejiminin sona ereceğini belirttikten sonra, edinilmiş malların konusunun bir işletme olması halinde, tasfiye tarihine kadar işletmenin aktif ve pasiflerinde meydana gelen değişimin kural olarak dikkate alınması gerektiğine hükmetmiştir¹²⁴. Federal Mahkeme'ye göre mal rejiminin sona ermesinden tasfiye anına kadar kural olarak işletmenin alacak ve borçlarında da olağan dışı bir değişim de meydana gelmez.

Yine Federal Mahkeme başka bir kararında da boşanma davasının açılmasından sonra işletmeye ilişkin doğan borçların işletmenin değerlendirilmesinde hesaba katılacağını belirtmiştir. Federal Mahkeme'ye göre işletmenin değerinde meydana gelen artış ve azalışın avantaj ve dezavantajını her iki tarafın da taşıması gerekir¹²⁵.

2. Yargıtay Uygulaması

Yargıtay kararları incelendiğinde, şirket paylarının hesabında mal rejiminin sona erdiği tarih itibariyle şirket değerlemesinin yapıldığı, bulunan bu değere karar tarihine en yakın tarihe kadar TÜFE uygulanmak suretiyle güncelleme yapıldığı görülmektedir. Örneğin, boşanma davası

¹²¹ CHK/Jungo, Art. 204 ZGB, Nr. 3.

¹²² Näf-Hofmann/Näf-Hofmann, s. 284, Nr. 981.

¹²³ FamKomm (Steck/Fankhauser), Art. 211, Nr. 11. Hausherr/Geiser/Aebi-Müller de bir yerde, boşanma davasının açıldığı tarih itibariyle kocanın malvarlığında bulunan hisse senetlerinin değer artışından kadının yararlanabileceğini ifade etmektedirler (Hausherr/Geiser/Aebi-Müller, s. 272, Nr. 12.169).

¹²⁴ Bu karar için bkz. BGE 136 III 209 vd.

¹²⁵ Bu karar için bkz. BGE 121 III 152 vd (Bu karara ilişkin değerlendirmeler için bkz. Schnyder, Bernhard (1997). "Die privatrechtliche Rechtsprechung des Bundesgerichts im Jahre 1995 Familienrecht", ZBJV, s. 47-48).

11.03.2013 tarihinde açılmışsa bu tarih itibariyle şirket paylarının değerlendirilmesi yapılmakta ve bulunan değer TüFE uygulanması suretiyle tasfiye tarihinde (örneğin 09.09.2019 tarihine) güncellenmesi yapılmaktadır. Nitekim Yargıtay bir kararında (**8. HD, 11.10. 2018, E. 10980, K. 17131**) boşanma davasının açıldığı tarih itibariyle şirket paylarının sürüm değerinin hesaplanması ve bu değer karar tarihine en yakın değere güncellenmesi gerektiğine hükmetmiştir. Bu kararın ilgili bölümü şu şekildedir:

“... Somut olaya gelince; eşler, 08.09.2002 tarihinde evlenmiş, 16.02.2010 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK mad.225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden, mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 Sayılı Yasa mad.10, TMK mad.202). Tasfiyeye konu şirket hissesi 07.11.2003 tarihinde davalı eş adına edinilmiştir. Mal rejiminin tasfiyesinde eşlerin bağlı bulunduğu rejime ilişkin hükümler uygulanır (TMK mad.179).

Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; tasfiyeye konu şirket hissesinin evlilik birliği içinde edinildiği anlaşılmakta olup, edinilmiş mal olarak kabulü yerindedir. Ancak, yukarıdaki ilkelerde de açıklandığı üzere davalının şirketteki hissesinin, mal rejiminin sona erdiği 16.02.2010 tarihi dikkate alınarak, yapılacak hesaplama göre bulunacak miktarın, (tasfiye) karar tarihine en yakın tarihe TüFE ile güncellenmiş değeri dikkate alınarak hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, bu husus bozmayı gerektirmiştir...”¹²⁶.

Yargıtay yeni tarihli başka bir kararında da (**8. HD, 02.10.2018, E. 16836, K. 16626**) mal rejiminin sona erdiği tarih itibariyle şirket paylarının hesaplanması ve bulunan bu tutara TüFE uygulanması suretiyle güncellenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kararın ilgili bölümü şu şekildedir:

“... Mahkemece yapılacak iş, öncelikle tasfiyeye konu edilen şirketin; mal rejiminin sona erdiği boşanma dava tarihi itibariyle sürüm (ra-yiç) değeri belirlenmelidir. Değer belirlenirken; şirketin durumu; o tarihteki ekonominin genel gidişatı, şirketin faaliyet gösterdiği sektörün

¹²⁶ Bu karar için bkz. Sinerji Veri Tabanı.

konumu, büyüklüğü ve büyüme hızı, tasfiyeye konu şirketin bilanço değerleri, şirketin kullandığı teknoloji, makina ve tesisatın durumu ile araştırma geliştirme faaliyetleri (ARGE), ürettiği hizmet ve ürünleri pazarlama ile rekabet gücü, müşteri..., organizasyonu ile yönetim kadrosu büyüme potansiyeli, şirketin değerlendirme anındaki satışlarına, kazançlarına, siparişlerine, nakit akışlarına ve finansal durumuna göre geleceğe ilişkin tahminler, kar dağıtım politikası, gelecekte planlanan sabit kıymet yatırımları, stratejisi, ekonominin genel arz ve talep kurları göz önünde bulundurulmalıdır. Bulunacak bu değerlerin TÜFE (... Fiyat Endeksi) göz önünde bulundurulması tasfiye (karar) tarihindeki sürüm (rayiç) değeri bulunmalıdır... ”¹²⁷ ¹²⁸.

Görüldüğü üzere, Yüksek Mahkeme tüm bu kararlarında şirket paylarının değerlendirmesinde mal rejiminin sona erdiği tarihi esas almakta, bu tarihten sonra şirket malvarlığında meydana gelen değişimi ise tamamen göz ardı etmektedir.

C. GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GÖRÜŞÜMÜZ

Tüm bu görüşler ve yargı uygulamaları değerlendirildiğinde, Yargıtay’ın, esas olarak doktrin ve İsviçre Federal Mahkemesinden farklı bir noktada durduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak doktrin ve İsviçre uygulaması değer tespitinde karar tarihine en yakın tarihteki değe-

¹²⁷ Karar için bkz. Yargıtay Veri Tabanı.

¹²⁸ Yine Yüksek Mahkeme nispeten daha eski bir kararında da (8. HD, 21.06.2016, E. 202, K. 10960) boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla değerlemenin yapılması gerektiğine hükmetmiştir. Bu kararın ilgili bölümü şu şekildedir: “... Mahkemece öncelikle yapılması gereken seçilecek şirket değerlendirme konusunda uzman mali müşavir, iktisatçı, şirketler hukuku uzmanı hesap bilirkişilerinden oluşacak bilirkişi heyetinde şirketin mal rejiminin sona erdiği tarihteki yani boşanma davasının açıldığı tarihteki şirketin bilanço, bilgi, belge ve verilerine; şirketin içinde bulunduğu sektörün durumu, tasfiyeye konu şirketin sermaye durumu, varlık yapısı, likidite durumu, gelecekte yaratacağı kar potansiyeli, geleceğe yönelik yapılan planlamalar, şirketin kullandığı teknoloji, makine tesisat durumu, şirketin üretim kapasitesi, aldığı sipariş durumu, marka değeri, şirketin şu anki ve gelecekteki tahmini performanslarından yararlanılarak ekonominin arz ve talep kurallarına göre şirketin serbest piyasadaki uygun ve makul sürüm değerleri tespit edilmelidir...” (Bu karar için bkz. Şıpka/Özdoğan, s. 158-159).

rin dikkate alınması esasını kabul etmektedir¹²⁹. Tasfiye anındaki değer, mal rejiminin sona erme anına göre daha fazla olabileceği gibi, daha az da olabilir. Her iki eşin de tasfiye anına kadar meydana gelen değişimin rizikosunu taşıması gerekir¹³⁰. Bu suretle piyasa şartlarına bağlı olarak sürüm değerinde meydana gelen değişimin yansıtılması olanaklı olacaktır¹³¹.

Yargıtay ise, mal rejiminin sona erdiği an itibariyle şirket değerlemesi yapılması ve bulunan tutara TÜFE (Tüketici Fiyat Endeksi) dikkate alınarak güncelleme yapılması suretiyle karar tarihindeki değer bulunması düşüncesindedir. Böylelikle mal rejiminin sona erdiği andan, karar tarihine kadar şirket malvarlığında meydana gelen değişim dikkate alınmamış olmaktadır. Yargıtay görüşü çerçevesinde, şirketin tasfiye anına kadar geçen süre içinde zarar veya kar etmesi hesaba katılmayacaktır. Adeta, mal rejiminin sona erdiği anda şirket malvarlığı sabitlenmekte, sonradan meydana gelen değişimler dikkate alınmamaktadır. Yargıtay'ın bu görüşüne birçok açıdan katılmak olanaklı değildir.

İlk olarak, şirketin zarar etmesi nedeniyle ortağın sahip olduğu paylardaki değer kaybının tüm rizikosunu, Yargıtay görüşü takip edilirse, payın maliki konumundaki eşin üzerinde kalmaktadır. Halbuki şirket payı nedeniyle pay sahibi eşten alacak talebinde bulunan eşin bu anlamda mali bir kaybı bulunmamaktadır. Hatta Yargıtay kararları dikkate alındığında, alacak talebinde bulunan eş, enflasyonun para değerinde yaratacağı kayıptan da etkilenmeyecektir. Bunansa bir taraftan adalet düşüncesine diğer taraftan Kanunun lafzına ve amacına uygun olmadığı açıktır. Bu durumu şu şekilde bir örnekle açıklamak olanaklıdır: (A), şirket ortağı olan eşine 2013 yılı içinde boşanma davası açmış olsun. Boşanma davasının sonuçlanmasını müteakip mal rejiminden doğan davayı gören mahkeme 2018 yılı içinde bu davaya ilişkin karar verdiğinde, ortağın 2013 yılı itibariyle payının değerini 500.000 TL olarak

¹²⁹ Belirtmek gerekir ki, Türk doktrininde ileri sürülen görüşlerin önemli kısmı şirket ve işletmelere özgü değildir. Onların açıklamaları, genel olarak mal rejiminin tasfiyesinde hangi anın dikkate alınacağına ilişkindir.

¹³⁰ Aynı yönde bkz. BSK (Hausheer/Aebi-Müller), Art. 214 ZGB, Nr. 1; OFK (Nuspliger), Art. 214 ZGB, Nr. 1; Gümüş, s. 375; Sarı, s. 223; benzer yönde bkz. Zeytin, s. 285; Piotet, s. 160.

¹³¹ Bu hususta bkz. Sarı, s. 223.

belirlediğinde, bu tutara 2018 yılına kadar TÜFE oranında güncelleme yapılacaktır.

Ancak tasfiye anına gelindiğinde eşin şirketteki payının değeri 200.000 TL'ye de düşmüş olabilir. Hatta borçlarını ödeyemez duruma gelen şirket iflas etmiş de olabilir. Bu halde paylar tamamen değersiz hale gelir. Meydana gelen bu değer kaybının tüm yükü payın maliki olan eşin üzerine kalmaktadır. Gerçekten ülkenin veya şirketin faaliyette bulunduğu sektörde meydana gelen değişimlerin şirket malvarlığını olumsuz etkilediği ve şirketin değerinin azalmasında pay sahibinin hiçbir kusurunun bulunmadığı durumlarda dahi, değer azalmasının yükü pay sahibi eş üzerinde bırakılmaktadır.

Paydaki değer kaybının diğer bir nedeni şirketin kötü yönetimi olabilir. Bununla birlikte, şirketin kötü yönetilmesi nedeniyle ortaya çıkan değer kaybındaki yükün de pay sahibi eş üzerine bırakılması adil değildir. İlk olarak pay sahibi eşin azınlık ortak olduğu durumda onun şirket yönetimine müdahale etme imkânı olmayabilir. Payları borsada işlem gören bir şirketin pay sahibi bakımından bu durum çok nettir. Onun şirket yönetimine katılmadığı durumda payların değerinde meydana gelen azalmanın rizikosunun pay sahibi eş üzerinde bırakılması doğru değildir. Başka bir ifadeyle yönetime hiçbir şekilde müdahale edemeyen pay sahibinin üzerine böyle bir yük bırakılmasının hukuki bir gerekçesi bulunmamaktadır.

Pay sahibi eşin hâkim ortak olduğu ve yönetimi elinde bulundurduğu durumda da farklı bir sonuca varılmamalıdır. Şirketin kötü yönetilmesi nedeniyle payın değerinde meydana gelen azalmadan o da olumsuz etkilenmektedir. Zira onun da malvarlığında azalma meydana gelmektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere Yargıtay ve bir kısım yazarlar tarafından mal rejiminin sona erdiği andaki şirket malvarlığını değerlendirme yoluna gitme esasını kabul etmelerinin altında yatan temel nedenin mal rejiminin sona ermesinden sonra, pay sahibi eşin şirket malvarlığını azaltacak eylem ve işlemlerde bulunması tehlikesidir. Böyle bir tehlike yadsınamaz. Ancak, kanundaki bir düzenlemenin kötüye kullanılması rizikosunun varlığını ileri sürülerek, hükmün amacı ve lafzına aykırı bir yoruma gidilmesi de doğru değildir. Öte taraftan, pay sahibi eşin şirket malvarlığını azaltıcı işlemlerine karşın en azından TMK 229'un kıyasen uygulanması suretiyle bu tehlikenin aşılması mümkünken, eşinin katılma alacağını azaltmak amacıyla hareket etmeyen eş bakımından Yargıtay uygulaması ve bu uygulamaya katılan doktrin bir çözüm getirmemekte-

dir. Pay sahibi eş, hiçbir şekilde malvarlığını azaltıcı işlemde bulunmasa dahi, şirket malvarlığındaki değer kaybı onun üzerine yüklenmektedir.

İkinci olarak, şirket malvarlığının mal rejiminin sona erdiği tarih itibariyle adeta sabitlemesi pay sahibi olmayan eşin de bundan zarar görmesine neden olabilir. Gerçekten de mal rejiminin sona erdiği tarihle tasfiye tarihi arasında şirket değerinin TÜFE oranından çok daha fazla arttığı durumda, ortak olmayan diğer eşin bundan faydalanması olanaklı olmayacaktır. Halbuki, örneğin bir taşınmaz mal rejimine konu olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihle tasfiye tarihi arasında meydana gelen TÜFE'den fazlaki değer artışlarından eş faydalanabilecekti. Şirketin malvarlığının sadece taşınmazlardan oluştuğu bir durumda, taşınmazlarda tasfiye tarihine kadar meydana gelen değer artışıysa dikkate alınmayacaktır. Taşınmazlar şirket yerine, eşin adına tapuda kayıtlı olsaydı, meydana gelen değer artışından diğer eş de pay talep edebilecekti. Sırf taşınmazlar tüzel kişi adına kayıtlı olması nedeniyle pay sahibi olmayan eşin bu değer artışından yararlanmamasını haklı kılan bir gerekçe bulunmamaktadır. Yine payları borsada işlem gören şirketlerde de payların değeri, mal rejiminin sona erdiği tarihten tasfiye anına kadar geçen dönemde, TÜFE oranının çok üzerinde artış gösterebilir. Diğer eşin bundan faydalandırılmamasını haklı kılan bir neden yoktur.

Üçüncü olarak, kanunun lafzı da şirketin değerlemesi bakımından tasfiye anındaki değerlerin esas alınmasını gerekli kılmaktadır. TMK 235 çok açık bir şekilde, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş malların tasfiye sırasındaki değerleriyle hesaba katılacağını belirtmektedir¹³². Buradaki edinilmiş malın şirketin malvarlığı olmayıp, ortağın şirketteki payı olduğu açıktır. Daha açık olarak ifade etmek gerekirse, (A)'nın (X) AŞ'de evlilik birliği sırasında %10 pay edindiği bir durumda, bu %10'luk payın tasfiye anındaki değeri hesaplanmak suretiyle diğer eşin mal rejiminden doğan alacağı tespit edilir. Yoksa hükümde ifade edilen mal rejiminin sona erdiği anda mevcut malların kapsamına şirket malvarlığı girmemektedir. Yargıtay ise yukarıda da ifade edildiği üzere, mal rejiminin sona erdiği an bakımından adeta şirket malvarlığını sabitlemekte, ondan sonra meydana gelen değişiklikleri dikkate almamaktadır. Yargıtay'ın yapmış olduğu sabitleme sadece şir-

¹³² Diğer taraftan, anonim şirketin haklı sebeple feshiyle bağlantılı olarak davacı pay sahibinin çıkarılmasına hükmedilmesi durumunda, karar tarihine en yakın tarihteki payın gerçek değerine hükmedilmesi gerekmektedir (bkz. TTK 531).

ketin aktif ve pasiflerinde meydana gelen değişim noktasıyla sınırlı kalmamakta, bunların değerlerinde de sabitleme yoluna gitmektedir.

Halbuki burada yapılması gereken, eşin şirket içindeki payının oranını sabitlemek, mal rejiminin sona ermesinden sonra pay oranında meydana gelen artış veya azalışları hesaplamada göz önüne almamaktadır. Örneğin, pay sahibi eş mal rejiminin sona erdiği anda şirketin % 10 payına sahipse, sonradan tasfiye tarihinden önce şirket içindeki payının % 15'e çıkması halinde de % 10'luk orana göre değerlendirme yapılması gerekir. Burada göz önüne alınması gereken eşin mal rejiminin sona erdiği anda, payının oranıdır. Yoksa pay sayısının bir önemi bulunmamaktadır. Örneğin, mal rejiminin sona erdiği tarih itibariyle şirket sermayesinin 1000 TL itibari değerdeki 100 paydan oluştuğu bir anonim ortaklıkta eşin 10 payı bulunuyorsa, tasfiye anında şirket değerinin %10'u esas alınır. Şirketin sermaye artırımı veya azaltılması nedeniyle pay sayısının artmasının veya eksilmesinin sonuca etkili olmadığı kabul edilmelidir. Mal rejiminin sona ermesinden, tasfiye anına kadar eşin pay devri suretiyle yeni pay edinmesi halinde de mal rejiminin sona erdiği tarihteki an dikkate alınarak değerlendirme yapılması gerekir. Yukarıdaki örnek üzerinden devam edilirse, şirket paylarının % 10'una yani 10 paya sahip olan eş, mal rejiminin sona ermesinden sonra başka bir ortaktan 5 pay daha iktisap ederse, bu iktisap edilen yeni paylar mal rejiminin tasfiyesinde hesaba katılmamalıdır¹³³.

Tüm bu açıklamalar çerçevesinde, edinilmiş mal sayılan şirket paylarının tasfiye anındaki değeri dikkate alınmalıdır. Mal rejiminin sona ermesinden sonra, tasfiye anına kadar şirket malvarlığında meydana gelen olumlu veya olumsuz yöndeki değişimi her iki tarafın da taşıması gerekir.

SONUÇ

Bu çalışmamızda doktrinde ve yargı kararlarında tartışmalı olan, hem mal rejimi hem de şirketler hukukunu ilgilendiren iki konu üzerinde durulmuştur. Bunlardan ilki, kişisel mal niteliğindeki anonim ve limited şirket paylarından kaynaklanan sermaye artırımında yeni payların akıbe-

¹³³ Pay sahibi eşin tasfiye tarihine kadar sahip olduğu payların bir kısmını veya tamamını devretmesi olanaklıdır. Devredilen bu paylar bakımından hangi değer esas alınacağına ilişkin doktrinde farklı görüşler ileri sürülmektedir (Bu görüşlere ilişkin topluca bir değerlendirme için bkz. Zeytin, s. 280 vd.).

tinin ne olacağı hususudur. Bu husus ikili bir ayrıma tabi tutularak iç kaynaklardan ve dış kaynaklardan sermaye artırımı şeklinde ayrı ayrı incelenmiştir. Hâkim doktrin, iç kaynaklar sonucu ortaya çıkan bedelsiz payları TMK 219 gereğince kişisel malın geliri olarak kabul edip, edinilmiş mal saymaktadır. Yine dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımındaysa, hâkim doktrin yeni payın finansmanının hangi kaynaktan yapıldığına göre ikili bir ayrıma gitmektedir. Yeni payın finansmanı edinilmiş mallardan yapılmışsa, edinilmiş mal kabul edilirken; kişisel mallardan yapılmışsa kişisel mal sayılmaktadır.

Biz, hâkim doktrinin hem bedelsiz paylar hem de yeni pay alma hakkı çerçevesinde edinilen paylara ilişkin görüşüne katılmıyoruz. Bunun temel sebebi, sermaye şirketlerinde sermayeyle şirket değerinin (malvarlığının) birbirinden farklı kavramlar olmasıdır. Sermaye ve malvarlığı kural olarak şirketin kuruluşunda birbirine eşitken, şirketin kar ve zarar etmesine bağlı olarak malvarlığı sermayenin üstüne çıkmakta veya malvarlığı sabit bir rakam olan sermayenin altına düşmektedir. Bu açıdan, sermayeyi meydana getiren payların itibari değeri, şirket paylarının gerçek değerini yansıtmamaktadır. Çoğu zaman ortakların sahip olduğu payların gerçek değerinin payların itibari değerinden yüksek olması gerçeği karşısında adaletsiz bir sonucun ortaya çıkmamasını da temin amacıyla sermaye artırımı sonucu ortaya çıkan payları da kişisel mal saymak gerekir. Payların edinilmesine katkı bakımından sorunun TMK 230 çerçevesinde denkleştirme hükümleri çerçevesinde çözülmesi gerekir. Bu çerçevede sermaye artırımı yapılmışsa, sermaye artırımında kullanılan edinilmiş malların TMK 230 gereğince denkleştirmeye tabi tutulması gerekir. Bununla birlikte, iç kaynaklardan sermaye artırımında yeniden değerlendirme fonunun kullanılması durumunda, kişisel malın gelirin sermaye artırımında kullanılmasından söz edilemeyeceğinden TMK 230 anlamında bir denkleştirmeden de söz etmek olanaklı değildir.

İnceleme konumuzu oluşturan diğer bir mesele, edinilmiş mal sayılan şirket paylarının değerlemesinde hangi anın esas alınacağıdır. Aslında TMK 235’de çok açık şekilde, mal rejiminin sona erdiği anda mevcut olan edinilmiş malların tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılacağı belirtilmiştir. Ancak Yargıtay ve onunla beraber bir kısım yazarlar mal rejiminin sona erdiği an itibariyle şirketin değerinin tespit edilmesi görüşünü savunmaktadırlar. Bu andan sonra şirket malvarlığında meydana gelen olumlu veya olumsuz değişimleri hesaba katmamaktadırlar. Bu düşünce kanunun lafzına aykırı olduğu gibi amacına da aykırıdır.

Kanun koyucunun edinilmiş mallar bakımından tasfiye anındaki değeri esas almasının altında yatan neden tasfiye anına kadar edinilmiş malın değerinde meydana gelen artıştan her iki tarafın yararlanmasını, azalışı-naysa her iki tarafın katlanmasını sağlamaktır. Özellikle şirket değerindeki azalmanın rizikosunun pay sahibi eş üzerinde bırakılmasını haklı kılan bir neden yoktur. Şirket değerinde meydana gelen azalmada pay sahibi eşin hiçbir kusuru bulunmasa dahi, Yargıtay ve onu takip eden bazı yazarlar bu rizikoyu tamamen bu eşe yüklemektedirler. Halbuki burada sabitlenmesi gereken husus, pay sahibi eşin şirket içindeki payının oranıdır. Bu çerçevede pay sahibi eşin şirket içinde edinilmiş mal sayılan % 10 payı varsa, bu oranın tasfiye hesabında dikkate alınması gerekir. Buna karşılık, mal rejiminin sona ermesinden tasfiye anına kadar şirket değerinde meydana gelen değişimin dikkate alınması gerekir.

KAYNAKÇA

Acabey, Mehmet Beşir (2007). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları – İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, DEÜHFD, Cilt: 9, s. 491-534.

Acabey, Mehmet Beşir (2009). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tartışmalı Bazı Konular Hakkında Düşünceler”, İzBD 2009, S. 2. s. 169-214. (Anılış: İzBD 2009)

Acar, Faruk (2016). Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, 5. Bası, Ankara.

Ansay, Tuğrul (1982). Anonim Şirketler Hukuku, 6. Bası, Ankara.

Arslanlı, Halil (1960). Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul.

Ayhan, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar Mehmet (2019). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara.

Bahtiyar, Mehmet (2019). Ortaklıklar Hukuku, 13. Bası, İstanbul.

Berzek, Ayşe Nur (1990). Anonim Ortaklıklarda İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İstanbul.

Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan (2013). Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Bursa.

von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H. (2011). Grundriss des Aktienrechts, 3. Auf, Zürich-Basel- Genf. (Anılış: von Büren/Stoffel/Weber (İlgili Bölüm Yazarı).

CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht- (Personen-und Familienrecht- Partnerschaftsgesetz), (2016). 3. Auf. (Anılış: CHK (İlgili Bölüm Yazarı).

Civelek Acar, Esra (2019). Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Sermaye Ortaklıkları Payı, İstanbul.

Çelebi, Ali Ergin (2017). “Şirketlerde Ortaklık Payı Kazanılmasının Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Malvarlığına Etkisi”, TBB Dergisi Kasım - Aralık (133), s. 423-448.

Çifçi Büberci, Afet Gülen/İçöz Demirel, Derya (2019). Anonim ve Limited Şirketlerde -Pay, Kar Payı ve Yedek Akçelerin- Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Tasfiyesi, Ankara.

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper (2018). Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 13. Bası, İstanbul.

Gümüş, Mustafa Alper (2008). Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK 185-281), İstanbul.

Günarlan, Banu Fatma (2017). Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı, Ankara.

Handschin, Lukas (2016). Zürcher Kommentar, Allgemeine Bestimmungen, Art. 620-659b OR-Die Aktiengesellschaft-, 2. Auf. (Anılış: ZK (İlgili Bölüm Yazarı).

Hausheer, Heinz/Geiser Thomas/Aebi-Müller, Regina E. (2014). Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuch, 5. Auf., Bern.

Hausheer, Heinz/Reusser, Ruth/Geiser Thomas (1992). Berner Kommentar, Art. 181-220 ZGB. Das Güterrecht der Ehegatten: Allgemeine Vorschriften und der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung. Band II: Das Familienrecht. 1. Abteilung: Das Eherecht. 3. Teilband: Das Güterrecht der Ehegatten. 1. Unterteilband: Allgemeine Vorschriften. Art. 181-195a ZGB - Der ordentliche Güterstand der Errungenschaftsbeteiligung. Art 196-220 ZGB, Bern. (Anılış: BK (İlgili Bölüm Yazarı).

Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser Thomas (2014). Basler Kommentar- Zivilgesetzbuch I (Art. 1-456 ZGB), 5. Auf, Basel. (Anılış: BSK (İlgili Bölüm Yazarı ZGB).

Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Watter, Rolf (2016). Basler Kommentar Obligationenrecht II (Art. 530-964 OR), 5. Auf, Basel. (Anılış: BSK (İlgili Bölüm Yazarı OR).

Karamercan, Fatih (2019). Katkı – Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları, 5. Baskı, Ankara.

Karayalçın, Yaşar (1973). Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara. (Anılış: Şirketler Hukuku).

Karayalçın, Yaşar (1989). Yeniden Değerleme Fonu- Esas Sermaye Artırımı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, VI, Ankara, s. 147-183 (Anılış: Yeniden Değerleme).

Kayar, İsmail (1997). Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler, Konya.

Kılıçoğlu, M. Ahmet (2015). “Şirket Hissesinde Katkı – Katılma Alacağı”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler – Tartışmalar, XXVII, Ankara, s. 11-22.

Kırca, İsmail/Kırca, Çiğdem (2008). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Anonim ve Limited Şirketlerde Bağlamın Etkisizleşmesi”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Ankara, s. 545-560.

Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar (2013). Anonim Şirketler Hukuku, C.1 -Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu-, Ankara.

Koç, Nevzat (2015). “Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Kişisel Malların Gelirleri (TMK m. 219/II, b. 4)”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2 (2), Güz, s. 157-181.

Kostkiewicz, Jolanta Kren/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (Hrsg) (2016). OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. Auf, Zürich. (Anılış: OFK (İlgili Bölüm Yazarı)).

Moroğlu, Erdoğan (2015). Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 3. Bası, İstanbul.

Näf-Hofmann, Marlies/Näf-Hofmann, Heinz (1998). Schweizerisches Ehe- und Erbrecht, Zürich.

Özdamar, Demet/Kayış, Ferhat/Yağcıoğlu, Burcu/Akgün, Aliye (2019). Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi, 5. Baskı, Ankara.

Piotet, Paul (1987). Die Errungenschaftsbeteiligung nach schweizerischem Ehegüterrecht, Bern.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin (2017). Ortaklıklar Hukuku II, 13. Bası, İstanbul.

Pulaşlı, Hasan (2017). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Baskı, Ankara.

Sarı, Suat (2007). Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul.

Schnyder, Bernhard (1997). “Die privatrechtliche Rechtsprechung des Bundesgerichts im Jahre 1995 Familienrecht”, ZBJV, s. 38-57.

Schwenzer Ingeborg/Fankhauser, Roland (Hrsg) (2017). Scheidung, Band 1 ZGB, 3. Auf., Bern. (Anılış: FamKomm (İlgili Bölüm Yazarı).

Sevi, Ali Murat (2013). Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı, Ankara.

Soykan, İsmail Cem (2019). Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı, İstanbul.

von Steiger, Fritz (1970). Das Recht der Aktiengesellschaft in der Schweiz, 4. Auf, Zürich.

Şener, Oruç Hami (2019). Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 4. Bası, Ankara 2019 (Anılış: Ortaklıklar).

Şener, Oruç Hami (2017). Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Ankara. (Anılış: Limited).

Şıpka, Şükran (2013). Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, Tıpkı 3. Basım, İstanbul.

Şıpka, Şükran/Özdoğan, Ayça (2017). Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları, 2. Baskı, İstanbul.

Türk, Ahmet (2002). “Anonim Ortaklıkta Gizli Yedek Akçeler”, DEÜHFD, C. 4, S. 4, s. 173-233.

Türkmen, Emre (2017). “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Yeni Pay Alma Hakkına Genel Bir Bakış”, DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C. 19, s. 2315-2344.

Wittibschlager, Martina (1995). Bundesgericht, II. Zivilabteilung, 9.3.1995, Z.-S. c. Z. (SC.226/1994/ma), Berufung (BGE 121 III 152), AJP, s. 1620-1622.

Yaralı, Levent (2011). Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu, Ankara

Yıldız, Şükrü (1996). Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul.

Yılmaz, Çiğdem Mine/Bozkurt Yaşar, Sevgi (2017). “Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlerde Bağlı Nama Yazılı Payların İktisabı”, TBB Dergisi, Kasım - Aralık (133), s. 449-516.

Yurtman Demir, Nevin (1997). Anonim Ortaklıklar ve Vergi Hukuku Yönünden İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İstanbul.

Zeytin, Zafer (2017). Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 3. Bası, Ankara.